

Overgreb sætter dybe spor...

En Landsdækkende oplysningsindsats

- Afsluttende rapport

Center for Voldtægtsofre

Overgreb sætter dybe spor...

En Landsdækkende oplysningsindsats

Sara Parding

Stine Skov-Jensen

Center for Voldtægtsofre

Aarhus Universitetshospital

2019

**Overgreb sætter dybe spor...
En landsdækkende oplysningsindsats**

Copyright ©
Center for Voldtægts ofre,
Akutafdelingen
Aarhus Universitetshospital
Indgang J3, plan 2
palle Juul-Jensens Boulevard 161
DK-8200 Aarhus N
1. udgave, 1. oplag 2019
Tryk: Grafisk Service, Region Midtjylland

Tekst og grafisk tilrettelæggelse:

Projektleder Sara Parding
Projektmedarbejder Stine Skov-Jensen

Tak til Den A.P. Møllerske støttefond,
Novo Nordisk Fonden, Trygfonden og Østifterne

ISBN (papir): 978-87-92592-54-5
ISBN (pdf): 978-87-92592-55-2

**CENTER FOR
VOLDTÆGT SOFRE**
WWW.VOLDTÆGT.DK

FORORD

I denne rapport præsenterer vi resultatet af et 4-årigt, landsdækkende oplysningsprojekt, som Center for Voldtægtsofre (CfV) ved Aarhus Universitetshospital har gennemført i perioden februar 2016 - december 2019. Projektet udsprang af en todelt problemstilling:

- 1) Mange voldtægtsofre søger ikke hjælp efter overgrebet, selv om de oplever alvorlige psykiske reaktioner
- 2) De fagpersoner, som voldtægtsofre søger hjælp hos, er ikke altid klædt på til at give ofrene den hjælp, de har brug for.

CfV udviklede derfor et projekt, der var rettet mod begge disse problemstillinger. Projektet har været omfattende og indeholder flere forskellige kommunikationsindsatser. Nogle af dem er henvendt til voldtægtsofre og deres venner, andre til fagpersoner.

I nærværende rapport præsenteres arbejdet med og resultaterne af de forskellige kommunikationsindsatser. De to største aktiviteter har været en landsdækkende kampagne henvendt til unge, samt udvikling af et e-læringsmateriale til fagpersoner. Begge disse aktiviteter er blevet evalueret, og resultaterne af disse evalueringer er at læse i rapporten.

Projektet er gennemført i samarbejde med Psykologisk Institut, AU, Politiskolen, Nationalt efterforskningscenter, De retsmedicinske Institutter ved AU, SDU og KU, Trygfondens Børneforskningscenter samt ProLearning, Clienti, Epinion og Animationsvideo.dk.

Vi vil takke Den A.P. Møllerske støttefond, Trygfonden, NovoNordisk Fonden og Østifterne for deres støtte til projektet.

Tak til CfV's arbejdsgruppe og styregruppe for tværfaglig sparring og input. Særlig tak til Rikke Bak, Marianne Rohde, Ole Ingemann Hansen, Poul Erik Christensen, Carina Carstens, Malene Villemoes, Mikkel Arendt og Birgitte Hvidberg Bertelsen. Desuden tak til Anja Hareskov Jensen for støtte og vejledning i forbindelse med projektets tilblivelse.

Vi vil også gerne sige stort tak for et givende samarbejde til Sarah van Mastrigt og Marie Skov ved Aarhus Universitet, Marjun á Lað, Tine Søberg og Thomas Roer ved Politiskolen, Birgitte Schmidt Astrup, SDU og Jytte Banner ved KU.

Vi vil desuden gerne takke vores kollegaer ved centre for voldtægtsofre og center for seksuelle overgreb i hele Danmark for deres input og bidrag til de kommunikationsindsatser, der er blevet udviklet i projektet. Til sidst tak til de voldtægtsofre og til de studerende, som ved deltagelse i fokusgrupper har bidraget til at kvalificere vores arbejde.

Rapporten er udarbejdet af kommunikationsmedarbejder Stine Skov-Jensen samt undertegnede. Vi håber, at den kan bidrage til øget viden på området, og at andre aktører vil kunne bruge vores erfaringer i udviklingen af nye kommunikationsindsatser til gavn for ofre for voldtægt.

November 2019

Sara Parding
Projektleder

INDHOLDSFORTEGNELSE

Resúme	8
Læsevejledning	9
Kapitel 1: om projektet	10
Baggrund	10
Formål, målgrupper og metoder	11
Organisering	12
Om Centrene for Voldtægtsofre	12
Projektgruppen	12
Tværfaglig reference- og styregruppe	12
Eksterne samarbejdspartnere	12
Kapitel 2: indsatser henvendt til voldtægtsofre	13
Målgruppe	13
En landsdækkende kampagne	13
Udformning	14
Fase 1: maj - december 2017: udformning online	15
Fase 2: januar - september 2018: udformning online	18
Outdoor Annoncering	21
Kampagneresultater	23
Stort engagement på sociale medier	23
Outdoor resultater	24
Epinion evaluerer kampagnen	24
Har kampagnen fået flere til at søge hjælp?	27
Særskilte oplysningsaktiviteter	27
Vidnesbyrd	27
Skriftligt materiale til voldtægtsofre	28
Kapitel 3: formidling til fagpersoner	29
Målgruppe	29
Teoretisk baggrund	29
En neurobiologisk forståelse af voldtægtsramtes reaktioner	30
Undervisningsmateriale	33
E-læring	33
E-læringsmaterialets indhold	34
Evalueringen af e-læringsmaterialet	34

Datagrundlag.....	35
Deltagernes subjektive vurdering af materialet.....	35
Materialets effekt på deltagernes viden og opfattelse af egen viden.....	37
Effekt på vurdering af troværdighed	38
Effekt på deltagernes holdninger	39
Det reviderede e-læringsmateriale	40
Temadag til fagpersoner.....	41
Evaluering af temadagen	42
Skriftligt materiale til fagpersoner	43
Animationsfilm til fagpersoner.....	44
Annoncering	44
Kapitel 4: konklusion og anbefalinger	46
Konklusioner.....	46
Engagerede unge	46
Fagpersoner i fokus	47
Projektets aktiviteter lever videre.....	48
Anbefalinger for fremtiden	48

RESÚME

Seksuelle overgreb berører hvert år mange tusinde danskeres liv, og overgrebene har ofte store personlige omkostninger. På trods af alvorlige følgevirkninger er der ofre, som aldrig søger hjælp. Hvis ofret vælger at søge hjælp, er det også vigtigt, at de fagpersoner, hun eller han henvender sig til, håndterer mødet med ofret korrekt. Fagpersoner kan nemlig – uden at ville det – komme til at forværre voldtægtsofres psykiske reaktioner, hvis de møder ofret på en forkert måde. Dette kaldes sekundær traumatisering.

Center for Voldtægtsofre valgte på den baggrund at iværksætte projektet *Overgreb sætter dybe spor*, hvis aktiviteter og resultater præsenteres i nærværende rapport.

Projektet er et fireårigt kommunikationsprojekt med to formål:

1. Sikre at ofre får den hjælp de behøver og er berettiget til
2. Mindske risikoen for sekundær traumatisering af ofrene, når de søger hjælp

I forhold til projektets første formål var den primære målgruppe piger og unge kvinder i alderen 15-25 år. Den primære aktivitet til denne målgruppe har været en landsdækkende kampagne, som var aktiv fra januar 2017 til september 2018. Kampagnen har været en succes på sociale medier, hvor målgruppen har været meget villig til at interagere med annoncerne. Outdoor annoncering kan ikke måles på samme måde som annoncering online, men særlig kampagnens taxabiler overmalede med budskabet skabte både synlighed i gadebilledet og PR.

Den efterfølgende evaluering viste, at godt halvdelen (56%) af kampagnens målgruppe husker at være blevet eksponeret for kampagnen. Respondenterne beskrev den desuden med positive ord som "tankevækkende" (65%), "vigtig" (56%) og "skaber debat" (49%).

Også fagpersoner, der i deres arbejde kan møde voldtægtsofre, har været en vigtig målgruppe i projektet. Her har de primære aktiviteter været udvikling af et e-læringsmateriale til fagpersoner samt produktion af en pjece, der blev sendt ud til skoler og praktiserende læger i hele landet.

Det primære formål i kommunikationsindsatserne henvendt til fagpersoner har været, at mindske risikoen for, at fagpersonerne - uden at ville det - kommer til at traumatisere ofrene yderligere ved at møde dem på en uhensigtsmæssig måde. Formidlingen til fagpersoner har været baseret på neurobiologisk forskning om, hvad der sker i hjernen og i kroppen ved en voldtægt eller et andet traume, herunder hvilke hormoner, der bliver udløst, og hvordan de påvirker den voldtægtsramtes adfærd under og efter overgrebet. Det betyder, at adfærd, der ellers kan opfattes som tegn på, at den ramte er utroværdig, bliver videnskabeligt forklaret som normale, hormonbestemte traumareaktioner.

I rapporten beskriver vi flere forskellige kommunikationsindsatser henvendt til fagpersoner: En temadag, et skriftligt materiale, et e-læringsmateriale og en annonceringskampagne. Den mest omfattende aktivitet har været det e-læringsmateriale, der er blevet udviklet i projektet, blev evalueret i et forskningsprojekt i samarbejde med Aarhus Universitet, Politiskolen og flere medicinstudier. Evalueringen viste, at materialet havde signifikant effekt på de politi- og medicinstuderendes viden og holdninger, men at der også var dele af det, der kunne forbedres. Efter den positive evaluering blev dele af materialet revideret, hvorefter det i slutningen af projektet blev markedsført til fagpersoner som lærere, sygeplejersker og socialrådgivere. Det vil tillige blive brugt på politiskolen og medicinstudierne.

Nærværende rapport beskriver samtlige aktiviteter i projektet og aktiviteterernes resultater. Afslutningsvis konkluderer projektgruppen samt anbefaler mulige fremtidige aktiviteter og projekter.

Læsevejledning

Rapporten er inddelt i fire hovedafsnit

Kapitel 1 præsenterer projektets baggrund, formål samt målgruppe og metoder. Desuden bliver projektets organisering og samarbejdspartnere beskrevet.

Kapitel 2 præsenterer indsatser henvendt til voldtægtsofre, indeholdende en landsdækkende kampagne samt øvrige kommunikationsindsatser henvendt til unge, der eventuelt har været udsat for overgreb.

Kapitel 3 omhandler formidling til fagpersoner. I dette afsnit præsenteres blandt andet det e-læringsmateriale, der er blevet udviklet i projektet samt en animationsfilm og et skriftligt materiale, der er sendt ud til fagpersoner i hele landet.

Kapitel 4 er en opsamling på projektet, hvor konklusion og anbefalinger præsenteres. Afslutningsvis bliver resultater og konklusioner samlet. Projektgruppen foreslår desuden mulige fokusområder for fremtidige projekter.

KAPITEL 1: OM PROJEKTET

Baggrund

Hvert år begås et sted i mellem 3.500 og 10.000 voldtægter i Danmark¹, hvilket svarer til, at der minimum bliver begået en voldtægt *hver 3. time*. Seksuelle overgreb berører derfor flere tusinde danskeres liv og har store personlige omkostninger for ofrene og for samfundet. Størstedelen af voldtægts ofre vil i årene efter overgrebet opleve en lang række psykiske og fysiske vanskeligheder, som kan være invaliderende for den enkelte og have en ødelæggende indflydelse på deres liv – også på længere sigt².

På trods af de alvorlige følger virkninger er der ofre, som aldrig fortæller nogen om overgrebet, eller som aldrig søger hjælp. Der er mange grunde til dette såsom angst og skam, men også uvidenhed om, hvad der konstituerer en voldtægt og manglende viden om, hvor man kan søge hjælp. Disse barrierer er med til at danne grundlaget for et stort mørketal.

Hvis den voldtægtsramte vælger at søge hjælp, er det vigtigt, at de fagpersoner, hun eller han henvender sig til, håndterer mødet med ofret korrekt. Fagpersoner kan nemlig – uden at ville det – komme til at forværre voldtægts ofres psykiske reaktioner, hvis de møder ofret på forkert måde. Dette kaldes sekundær traumatisering.

Sekundær traumatisering kan opstå, hvis ofret ikke får den forventede støtte af fagpersoner eller pårørende, men i stedet bliver mødt med mistro eller bebrejdelse. Ofret vil dermed føle sig svigtet og den skyldfølelse, som mange ofre oplever, risikerer at blive forstærket. Denne sekundære traumatisering kan have alvorlige konsekvenser, da den øger ofrets risiko for at udvikle angst, depression og PTSD³. Forskning peger faktisk på, at den måde ofre bliver mødt af professionelle efter et overgreb, er mere betydningsfuld i forhold til udviklingen af PTSD end helt centrale faktorer omkring selve overgrebet, eksempelvis om der blev benyttet våben eller grov vold under overgrebet⁴.

Det er desuden vigtigt, at fagpersoner som lærere og praktiserende læger kender centrene for voldtægts ofre, så de ved, at de kan henvise ofrene til et center for yderligere hjælp.

På den baggrund valgte Center for Voldtægts ofre ved Aarhus Universitetshospital at gennemføre et projekt, der har haft til formål både at øge sandsynligheden for, at voldtægtsramte søger hjælp efter overgrebet, og at mindske risikoen for at ofrene bliver sekundært traumatiseret af fagpersoner. Projektet blev gennemført i perioden februar 2016 – december 2019 og indeholdt en lang række aktiviteter. De mest omfattende har været en landsdækkende kampagne henvendt til unge kvinder, samt udvikling, evaluering og efterfølgende revidering af et e-læringsmateriale henvendt til fagpersoner. I denne rapport præsenteres projektets resultater.

Projektet blev gennemført med støtte af Den A.P. Møllerske støttefond, Trygfonden, Novo-Nordisk Fonden og Østifterne.

1 Det Kriminalpræventive Råds Offerundersøgelse: Pedersen, Balvig og Kyvsgaard (2014); Hallmann (1997)

2 Foa & Riggs, 1994; Foa & Rothbaum, 1998

3 Campbell, R.; Dworkin, E. & Cabral, G. (2009); Campbell 2005.

4 Campbell 2005

Formål, målgrupper og metoder

Som beskrevet i baggrunden begås der i Danmark et stort antal voldtægter, hvilket medfører omfattende personlige og samfundsmæssige omkostninger, og det er vigtigt at sikre, at ofrene får den hjælp, de har brug for.

Projektet har derfor to overordnede formål:

1. Sikre at ofre får den hjælp de behøver og er berettiget til.

Den primære målgruppe i forhold til projektets første formål er piger og unge kvinder i alderen 15-25 år. Målgruppen er valgt, da voldtægt oftest forekommer i ungdomsårene, og fordi de fleste, der bliver udsat for overgreb, er piger/kvinder⁵.

En sekundær målgruppe er de fagpersoner, som de unge henvender sig til, når de søger hjælp efter et seksuelt overgreb, da det er vigtigt, at fagpersonerne kan tilbyde eller henvise voldtægtsofre til den hjælp, de har ret til og brug for.

Den primære metode har været en landsdækkende kampagne henvendt til unge piger/kvinder. Der er dog også blevet produceret et trykt materiale, der er blevet sendt ud til hhv. skoler og praktiserende læger. Desuden har vi i projektet formidlet voldtægtsofres egne historier, hvilket både giver indblik i, hvor store konsekvenser det har, når en person bliver udsat for overgreb, og giver andre voldtægtsofre mulighed for at få spejlet egne reaktioner og tanker.

2. Mindske risikoen for sekundær traumatisering af ofrene

Fagpersoner, der møder voldtægtsofre i deres arbejde, er målgruppe i forhold til projektets andet formål.

Projektgruppen har valgt at fokusere på politi, privatpraktiserende læger samt personale på skoler, da erfaringer fra CfV's klienter viser, at netop disse faggrupper ofte bliver involveret, når et offer søger hjælp. Meget af det materiale, der bliver produceret i projektet, er dog også gjort tilgængeligt for andre faggrupper.

Fokus for formidlingen til fagpersoner er at dele viden om det gode møde med voldtægtsramte og viden om reaktioner efter voldtægt med afsæt i en neurobiologisk forståelsesramme. Som nævnt ovenfor, har information om centrene for voldtægtsofre også været en vigtig del af formidlingen til fagpersoner, da disse skal kende centrenes eksistens og tilbud.

Formidlingen til fagpersoner har foregået på en række forskellige kanaler:

- Skriftligt materiale
- Videoformidling
- Annoncering online
- E-læringsmateriale

De aktiviteter, der er blevet gennemført i projektet, bliver beskrevet i hhv. kapitel 2 Indsatser henvendt til voldtægtsofre og kapitel 3 Formidling til fagpersoner.

⁵ Bramsen 2012., CfV årsrapporter 2016, 2017, 2018, mv.

Organisering

Om Centrene for Voldtægtsofre

Der er 9 Centre for Voldtægtsofre i Danmark. Centret i Aarhus er det ældste og har eksisteret siden efteråret 1999. Centrene tilbyder hjælp til kvinder, mænd og unge, der har været udsat for voldtægt eller forsøg på voldtægt. Man kan henvende sig 24 timer i døgnet, hjælpen er gratis og man behøver ikke anmelde overgrebet til politiet, hvis ikke man ønsker det. Ofre kan henvende sig i centrene og få hjælp uanset hvor langt tid, der er gået siden overgrebet. Centrene tilbyder tværfaglig behandling, hvor sygeplejersker, retsmedicinske læger, psykologer, socialrådgivere og sexologer samarbejder om at give ofrene den bedst mulige hjælp. Der er tillige et tæt samarbejde med politiet vedrørende de sager, hvor ofret vælger at anmelde overgrebet.

I samarbejde med Center for Seksuelle Overgreb ved Rigshospitalet i København udgør centret i Aarhus et nationalt videnscenter. Centrene arbejder blandt andet med både forskning om voldtægt, voldtægtsofre og om, hvordan man kan give ofrene den bedst mulige behandling og hjælp. Centrene arbejder desuden med kommunikation og formidling til både ofre, pårørende, pressen, politikere og samarbejdspartnere, og centret i Aarhus har blandt andet gennemført flere store oplysningskam-pagner. Center for Voldtægtsofre v. Aarhus Universitetshospital er – i kraft af både sine erfaringer og sin rolle som nationalt videnscenter omkring voldtægt – en af de aktører i Danmark, der besidder den største viden omkring seksuelle overgreb og formidling af viden herom.

Projektgruppen

Projektet er gennemført af projektleder Sara Parding og projektmedarbejderne Stine Skov-Jensen og Dorte Hangst ved CfV, AUH. Centrets ledende psykolog har været projektansvarlig, og denne rolle er igennem projektperioden blevet varetaget af hhv. Rikke Sophie Bak, Mikkel Arendt og Birgitte Hvidberg Bertelsen.

Tværfaglig reference- og styregruppe

Projektgruppen har fået uvurderlig hjælp af sygeplejerske Malene Villemoes, politiassistent Poul Erik Christensen, retslæge Marianne Rohde og socialrådgiver Carina Carstens. Center for Voldtægts-ofres tværfaglige styregruppe har tillige bidraget med meget relevant fagligt input, samt vejledt projektgruppen i relation til større beslutninger.

Eksterne samarbejdspartnere

Den landsdækkende kampagne er gennemført i samarbejde med reklamebureauet Clienti og evalueringen af den blev gennemført af Epinion. E-læringsmaterialet produceredes af ProLearning og en animationsfilm henvendt til fagpersoner produceredes af Animationsvideo.dk. En temadag henvendt til fagpersoner arrangeredes i samarbejde med Nationalt Efterforskningscenter ved Rigspoliet og Politiskolen.

Politiskolen samt medicinstudierne ved hhv. KU, SDU og AU har bidraget med meget relevant feedback i forhold til udviklingen af e-læringsmaterialet. Materielet er desuden evalueret på disse studier under ledelse af lektor Sarah van Mastrigt og ph.d. stip. Marie Skov ved psykologisk institut, AU og Trygfondens børneforskningscenter.

KAPITEL 2: INDSATSER HENVENDT TIL VOLDTÆGTSSOFRE

Målgruppe

Målgruppen for de indsatser, der havde til formål at få flere voldtægts ofre til at søge hjælp efter overgrebet, var som tidligere nævnt piger og unge kvinder i alderen 15-25 år. Indsatserne har været landsdækkende og inkluderer en omfattende oplysningskampagne, skriftligt materiale samt formidling af voldtægtsramtes egne historier.

Målgruppen afspejler det segment, der oftest bliver udsat for seksuelle overgreb. Flere danske undersøgelser har nemlig påvist, at unge er særlig udsatte. Blandt andet rapporterer op til hver femte ung pige eller kvinde om seksuel krænkelse fra en jævnaldrende⁶. Også internationale studier viser, at seksuel vold er særligt udbredt i ungdomsårene⁷.

Der er tillige en stor overvægt af piger og kvinder blandt ofrene, der søger hjælp for seksuelle overgreb eller som anmelder overgrebet til politiet⁸. Denne tendens ses også blandt dem, der søger hjælp ved Center for Voldtægts ofre⁹.

En landsdækkende kampagne

Kampagnen blev udviklet i samarbejde med reklamebureauet Clienti. Da kampagnen var landsdækkende, blev øvrige centre for voldtægts ofre/center for seksuelle overgreb desuden løbende informeret og inviteret til at komme med input i forhold til kampagnens udformning.

Kampagnens overordnede formål var at få flere til at søge hjælp efter et seksuelt overgreb. Gennem litteraturstudie, fokusgrupper med unge samt interviews med to voldtægtsramte kvinder blev barrierer for at søge hjælp efter overgreb identificerede. Efter nøje overvejelser valgte projektgruppen efterfølgende, at kampagnens hovedfokus skulle være den tvivl, som mange voldtægtsramte føler omkring det overgreb, de har været udsat for: var det virkelig en voldtægt? Denne tvivl kan nemlig medføre, at voldtægtsramte ikke opfatter sig selv som ofre for voldtægt, og dermed heller ikke opfatter sig som målgruppe for en kampagne, der opfordrer til at søge hjælp efter voldtægt. Tvivlen kan også skabe en usikkerhed omkring, hvorvidt man har "ret til" at søge hjælp og også omkring, hvorvidt Center for Voldtægts ofre er det rigtige sted at henvende sig.

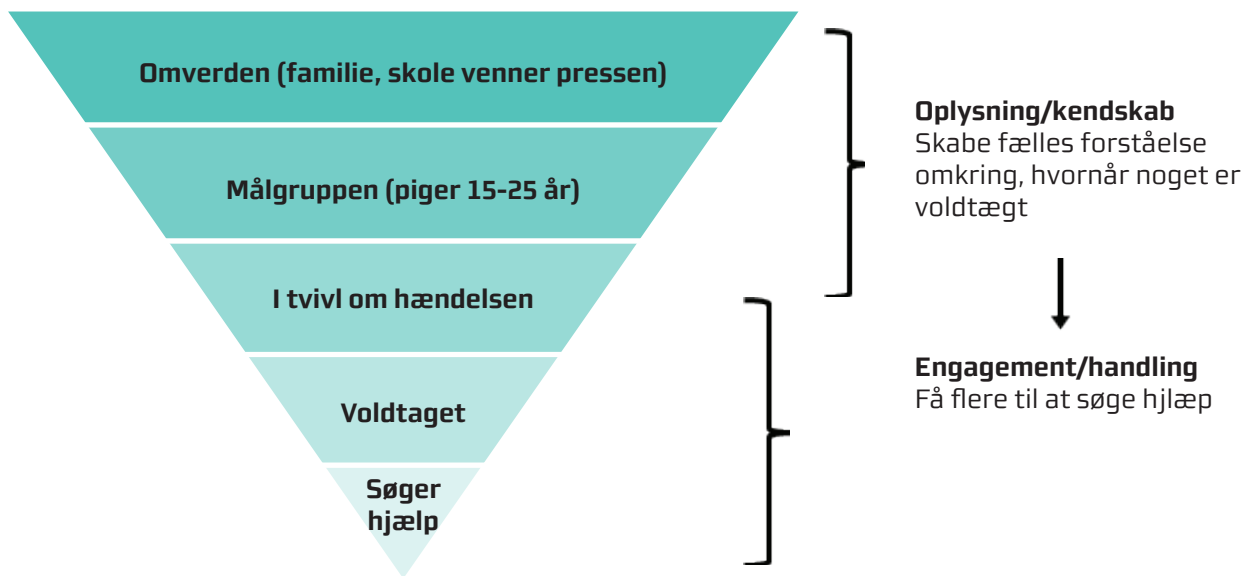
Da mange har en snæver opfattelse af, en forudindtaget holdning til eller er i tvivl om, hvad voldtægt egentlig er, besluttede man i samarbejde med Clienti at skabe en bred kampagne, hvor fokus i første omgang var at skabe klarhed om, hvornår der er tale om voldtægt. Herefter ville man arbejde videre med at opfordre til handling – dvs. få flere voldtægtsramte til at søge hjælp. Som illustrationen på næste side viser, er det nemlig først, når der er skabt en fælles forståelse af, hvornår der er tale om voldtægt – og fejlagtige opfattelser er korrigeret – at man kan forvente handling (at søge hjælp). Derfor var det også vigtigt, at kampagnen skulle tydeliggøre, hvor og hvordan man kan få hjælp.

6 Helweg-Larsen, Schütt, & Larsen, 2009; Schütt, Frederiksen, & Helweg-Larsen, 2008

7 Bramsen, R.H. Seksuel vold blandt unge: en systematisk tilgang til primær forebyggelse: Faglig statusrapport omkring primær forebyggelse af seksuel vold blandt danske unge i alderen 12-24 år, DKR, 2012.

8 Laura Deen, Katrine Bindesbøl Holm Johansen, Sanne Pagh Møller og Bjarne Laursen: Vold og seksuelle krænkelse, SDU, 2018. Karin Sten Madsen, Bjarne Laursen, Katrine Sidenius, Flemming Balvig, Maj-Britt Elise Martinussen Voldtægt der anmeldes Del V: Kvinder der anmeldte voldtægt eller forsøg på voldtægt. DKR 2009

9 Årsrapport 2018, Center for Voldtægts ofre, Aarhus Universitetshospital.

På Clientis anbefaling blev kampagnen delt op i to faser. Dette medførte dels, at kampagnen kunne favne to – delvist forskellige – fokusområder, dels skabte det fornyelse midtvejs i den lange kampagneperiode.

Udformning

Kampagnen brugte "testimonials" (vidnesbyrd) som udgangspunkt. Fordelen ved at bruge testimonials er, at annoncerne viser en situation, som modtageren kan relatere til/eller gør selv, og/eller som temamæssigt rører ved nogle fordomme, som modtageren modvilligt får bekræftet, at denne har. De fungerer dermed godt som en oplysende og indlevende kampagne, og troværdighedsgraden kan være meget høj. Desuden rammes iagttageren på følelserne, hvilket kan lede til erkendelse og handling.

I udformningen af kampagnen var det vigtigt ikke at lave en skræmmekampagne, som de unge ville lukke ned overfor. Der var også særlig opmærksomhed på ikke at udstille ofre. Tillige taler en testimonial-kampagne direkte til målgruppen, selv om målgruppen eventuelt ikke ønsker denne direkte henvendelse. For at imødekomme disse faktorer blev der lagt ekstra omhu i udviklingen af kampagneelementerne.

Kampagnen har fungeret på tværs af medier, dog med primært fokus og investering online, hvor målgruppen befinder sig.

Da kampagnen var landsdækkende skulle den oplyse om centre for voldtægts ofre i hele landet. Centret i København modtager også helt små børn udsat for overgreb og har af den grund et andet navn end landets øvrige centre. Annoncerne blev derfor delt geografisk, således at annoncer i Region Hovedstaden havde "Center for Seksuelle Overgreb" som afsender, mens "Center for Voldtægts ofre" var afsender i resten af landet.

Fase 1: maj - december 2017: udformning online

Den første fase fokuserede på spørgsmålet "Hvad er voldtægt?". Som nævnt tidligere var formålet at skabe en større fælles forståelse for, hvornår et overgreb er en voldtægt.

Annoncerne tog udgangspunkt i fire scenarier, som gik igen i alle typer af annoncering for at skabe sammenhæng og genkendelighed i kampagnen. De fire scenarier var udvalgt, da de fortæller om situationer, hvor mange voldtægtsramte føler tvivl omkring, hvorvidt det har været tale om voldtægt eller ej:

- Et overgreb begået af en kæreste
- Et overgreb begået af en god ven
- Et overgreb begået af en person, ofret har mødt i byen og flirtet med
- Et overgreb begået, mens ofret var meget beruset

Facebook og Instagram

Der blev udformet flere typer af annoncer. Til Instagram og Facebook blev der lavet annoncer, der var udformet som håndskrevne dagbogsnotater, der spørger, om en given situation har været voldtægt (se figur 3). Disse annoncer blev lavet både som billedeannoncer og som videoannoncer, hvor man ser teksten blive skrevet.

Til Facebook, hvor der er mulighed for i høj grad at involvere modtagerne, udformedes også annoncer, der lagde op til, at facebookbrugerne stemte om, hvorvidt det er tale om en voldtægt eller ej ved at afgive en af tre reaktioner (emojier)(se figur 1 og 2).

Google

Annoncer blev vist ved søgning på bestemte ord og fraser, der relaterer til voldtægt og seksuelle overgreb. Man bruger i kampagnen både tekstannoncer (figur 4), der bliver vist direkte på Google ved søgning, og displayannoncer (figur 5), der "følger" brugeren rundt på internettet og vises på de hjemmesider, som brugeren besøger. For at sikre kontrollen over, hvilke medier annoncerne vises på, og dermed undgå irrelevant trafik, valgte man dog faste placeringer på Google Display Netværk. BT.dk var den klart vigtigste placering 9.864 klik og en CTR¹⁰ på 0,48%.

Landingpage

Annoncerne på sociale medier linkede til en landingpage: erduitvivi.dk (se figur 6). Siden var en fælles platform for alle Centre for Voldtægts ofre. Formålet var at skabe tydelighed omkring, hvor og hvorfor man skal søge hjælp efter voldtægt. Desuden skulle erduitvivi.dk nedbryde barrierer ved hjælp af de fire scenarier, der blev brugt i annoncerne.

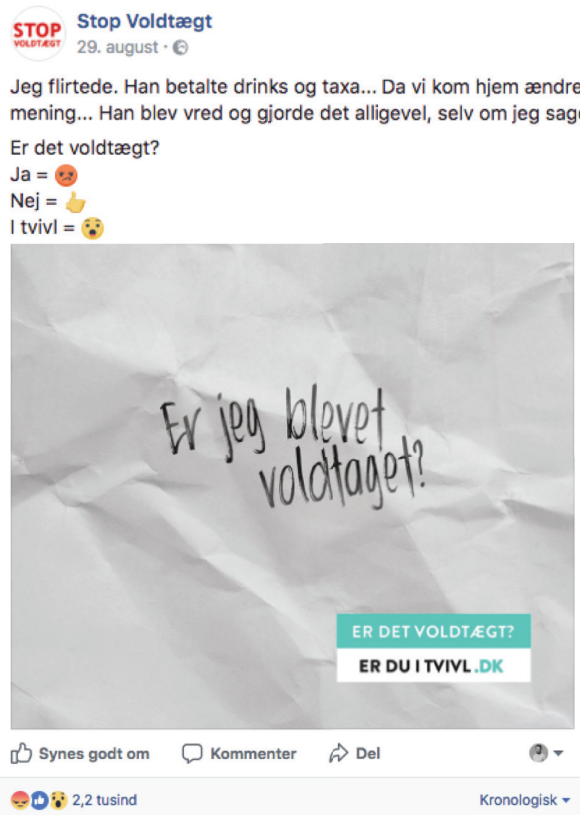
Hvert scenarie blev gennemgået på landingpagen og besvaret med ordlyden "Ja, det kan være voldtægt..." hvorefter der kom en uddybende forklaring.

¹⁰ CTR måler antal klik pr. visning.

Eksempler på annoncer fase 1, sociale medier

Figur 1: Eksempel på billedepost på facebook, version 1

Figur 2: Eksempel på billedepost på facebook version 2

Figur 3: Eksempel på Instagramannonce. Annoncen blev både lavet som billede og som video, hvor man ser teksten blive skrevet.

Figur 4: Eksempel på tekstannonce på google

Figur 5: Eksempel på displayannonce på Google. Annoncen er animeret og viser forskellige udsagn blive skrevet.

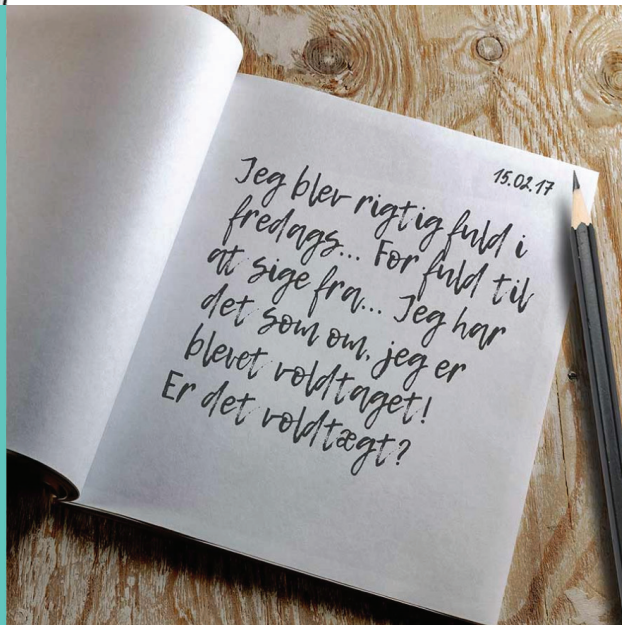

JA, DET ER VOLDTÆGT, HVIS...
 HVORFOR SØGE HJÆLP?

HER FINDER DU HJÆLP

LÆS MERE

Figur 6: Landingpage

Fase 2: januar - september 2018: udformning online

Kampagnens anden fase byggede videre på den første, da man gerne ville fastholde kampagnens tonalitet, samtidigt med at man med nye emner sikrede fornyet interesse og opmærksomhed hos målgruppen. Desuden ville man skabe et øget incitament til handling (at søge hjælp). Man tog derfor udgangspunkt i de samme fire scenarier, men supplerede med nyt materiale med udgangspunkt i to greb:

1. Emotionel
2. Faktuel (understøtter scenarierne)

Det emotionelle greb var tydeligt i nye videoannoncer, hvor man brugte rigtige filmposts med skuespillere (se figur 7). Målet var, at de nye annoncer ville kunne styrke budskabet, gøre posterne mere levende og på den måde øge identifikation og engagement.

Videoannoncerne blev vist på Facebook og Instagram. Som noget nyt begyndte vi også i fase 2 at bruge YouTube som kanal. Videoannoncerne blev distribueret på specifikke populære kanaler på YouTube, der var manuelt udvalgt baseret på målgruppen. Dette blev gjort for at sikre synlighed over for den primære målgruppe og for at ramme så mange relevante modtagere som muligt. Endvidere sikrede det også en bedre kvalitet af eksponeringerne, og det mindskede risikoen for, at helt unge børn blev eksponeret for videoerne.

Det faktuelle greb blev brugt i afstemningsposts på Facebook (se figur 9). Facebook-brugerne blev i annoncerne bedt om at tage stilling til faktuelle påstande om voldtægt (f.eks. andelen af overgreb begået af en helt fremmede gerningsperson). Efter en periode publiceredes annoncer, der besvarede afstemningens spørgsmål.

I fase 2 lavede man desuden en canvas på Facebook (se figur 8). Dette annonceformat gør det muligt at udfolde budskaberne ved at kombinere billeder, videoer og tekst, uden at man forlader Facebook. Brugere bliver således fastholdt på Facebook og får dermed mulighed til at fordybe sig yderligere i kampagnen.

Udover de nye annoncer fortsatte tekstannonceringen på Google.

Eksempler på annoncer fase 2, sociale medier

STOP VOLDTÆGT Stop Voldtægt
Sponsored · 🌐

Min ven stoppede ikke, da jeg sagde nej...
Er det voldtægt?

Han holdte mig nede.

👍👎👤 423 130 Comments 24 Shares

👍 Like 🗨️ Comment ➦ Share

Figur 7: Eksempel på filmpost

STOP VOLDTÆGT Stop Voldtægt
Sponsored · 🌐

Er du i tvivl om, hvornår det er voldtægt?
Mange ofre er i tvivl og søger derfor ikke hjælp.
Klik ind og få mere information og se, hvor
vores 9 centre er placeret.

Er du i tvivl? Læs mere her.

👍👎👤 128 3 Comments 2 Shares

👍 Like 🗨️ Comment ➦ Share

Figur 8: Annonce, der linker til facebook canvas

STOP VOLDTÆGT Stop Voldtægt
Sponsoreret · 🌐

Kan det være voldtægt, hvis man har sex med
sin kæreste, mens hun eller han sover?
Stem på hvad du tror 🗳️

Vi poster svaret på siden d. 15. februar. Hvis du
ikke kan vente, kan du se svaret her:
<http://erduivivl.dk/>

ER DET VOLDTÆGT? ER DU I TVIVL.DK

👍👎👤 Dannie Wulff Madsen og 3,3 tusind
andre

565 kommentarer 10 delinger

STOP VOLDTÆGT Stop Voldtægt
Sponsoreret · 🌐

Vi havde en afstemning på siden, som viser, at
94 % mener, det kan være voldtægt, hvis ens
kæreste har sex med en, mens man sover.

De har ret. Straffelovens §216 siger, det er
voldtægt, hvis man ikke kan... [Mere](#)

ER DET VOLDTÆGT? ER DU I TVIVL.DK

👍👎👤 348 188 kommentarer 7 delinger

Synes godt om Kommenter Del

Figur 9: Eksempel på afstemningspost

Festivalvideo

I sommermånederne 2018 blev der tillige produceret en video henvendt til festivalgæster. Her brød kampagneuniverset for første gang det grafiske fundament og skabte et andet udtryk for at afspejle festivalers positive stemning. Filmens budskab var, at det er fedt at være til festival, hvor man kan gøre nogle ting, man ellers ikke gør, men at man skal huske at passe på hinanden og ikke overskride andres grænser (se figur 10).

Festivalvideoen blev vist på Facebook i perioden juni-juli 2018, og målgruppen var kvinder mellem 15 og 25 år. Videoen nåede 62.032 personer. Antallet af visninger over 3 sekunder var 112.370.

Sommeren 2019 prøvede man igen at annoncere med samme video, men med en delvist anden målgruppe og derfor en anden annoncetekst. I stedet for at henvende sig til potentielle ofre, havde den nye annoncetekst et positivt budskab med fokus på god sex, selv om der selvfølgelig også blev understreget, at sex kun er godt, når begge vil (se figur 11). Annoncen blev den her gang vist for både kvinder og mænd i alderen 15-25 år, som havde vist interesse for festivaler.

Figur 10: Videoannonce 1

Figur 11: Videoannonce 2

Annoncen nåede den her gang et større antal (143.903 personer), men antallet af visninger over tre sekunder var lavere (80.425). Det tyder på at den nye målgruppe (mænd i alderen 15-25 år) var mindre tilbøjelig til at se videoen, end den oprindelige målgruppe.

Den nye version af annoncen kørte i perioden 4-14. juni. Herefter blev annoncen deaktiveret af Facebook, der mente, at videoens indhold kunne kategoriseres som "Adult entertainment". Dette selv om annoncen oprindeligt blev godkendt, og videoen desuden kunne bruges uden problemer i 2018.

Outdoor Annoncering

For at skabe synlighed var outdoor annoncering også en del af kampagnen. Taxabiler overmalet med kampagnebudskab kørte hele kampagnens første år rundt i 6 danske byer (Aarhus, Odense, Aalborg, Kolding, Holbæk og på Bornholm). I taxaerne blev der placeret postkort med information om centrene for voldtægtsofre og mulighederne for at få hjælp. Desværre var der ikke mulighed for at annoncere på taxabiler i København eller Herning, hvorfor man i stedet brugte busreklamer i disse byer.

Der blev tillige annonceret på cafétoiletter (Flush-Ads) i alle større byer i Danmark. Flush-Ads er et effektivt og ofte positivt opfattet medie, da det ikke "afbryder og irriterer". I stedet udfylder annoncerne tiden, og modtageren er dermed indstillet på at give indholdet mere opmærksomhed. Flush-Ads siges desuden at have forholdsvis lang eksponeringstid. Der blev annonceret i tre perioder á 4 uger: juni og november 2017 samt maj 2018.

I kampagnens anden fase valgte vi også at annoncere i dameomklædningsrum i Fitness World (FW). Dette blev gjort for at eksponere målgruppen for kampagnens budskab på endnu en medieplatform og dermed søge at sikre, at flere kunne huske og genkende budskaberne. FW som medieplatform blev valgt dels pga. tidspunkter for eksponering, som lå i starten af året (efter jul og nytår) og efter sommerferien. Vurderingen fra projektgruppen samt Clienti var at netop FW er fyldt med mennesker på disse tidpunkter. Samtidig er 56 % af medlemmerne unge kvinder i "før familie" stadiet. Dermed falder de lige ind i projektets målgruppe. Der blev annonceret i 160 centre fordelt i København, Aarhus, Aalborg, Odense og Esbjerg.

Eksempler på annoncer, Outdoor

Kampagneresultater

Stort engagement på sociale medier

Kampagnen har været en succes på sociale medier med en flot visningsrate og en meget stor mængde reaktioner. På trods af kampagnens barske budskab, har målgruppen i høj grad været tilbøjelig til at interagere med kampagnen.

I løbet af kampagneperioden har den nået over 90% af de 460.000 kvinder i målgruppen, der er på Facebook og Instagram. Annoncerne er set af over 500.000 unikke brugere, mens det totale antal visninger er tæt på 12 millioner, hvilket tyder på, at målgruppen har engageret sig og vendt tilbage til kommentarfeltet.

En stor del af dem, der har set kampagnen, har tillige forholdt sig eksplicit til den ved at lave en "reaktion" på Facebook eller skrive en kommentar (i alt over 50.000 reaktioner og kommentarer). Dette er usædvanligt højt sammenlignet med andre reklamekampagner og viser både, at unge kvinder er interesseret i området, og at kampagnen har lykket sig at ramme dem.

Over 25.000 har desuden klikket videre fra annoncerne til kampagnens hjemmeside eller Facebook Canvas for at læse mere om centrene for voldtægtsofre.

Den annonce, der fik flest reaktioner, var en annonce fra første del af kampagnen. Annoncen omhandler seksuelle overgreb i parforholdene (se figur 1), og ca. 7.600 personer har tilkendegivet deres holdning til annoncens dilemma, og der er tillige næsten 500 kommentarer. Da facebookbrugere ser de opslag, deres venner reagerer eller kommenterer på, erannoncen takket være de mange reaktioner og kommentarer blevet vist til væsentlig flere, end der er blevet betalt for.

Displayannoncer på Google og YouTube

Displayannoncerne, der følger brugeren rundt på internettet og vises på de hjemmesider, som brugeren besøger, har haft en fin CTR¹¹, særligt i 2018, hvor der grundet mindre budget til displayannoncerne var færre eksponeringer end i 2017, men til gengæld en højere klikrate (0,86%). Grunden er sandsynligvis, at annoncerne blev opdelt i flere grupper og blev mere målrettet geografisk. BT.dk har gennem hele projektperioden været den bedste placering på displaynetværket og har bidraget med knap 10.000 klik og en CTR på 0,48%.

Tekstannoncerne på Google blev vist ved udvalgte søgeord. "Voldtægt" er ikke overraskende den søgning, der er kommet flest klik fra. Dernæst kommer søgninger på "Er du i tvivl", som har en CTR på hele 50%, hvilket indikerer at folk foretager søgningen på baggrund af kendskab til kampagnen. Der har tillige været en stigning på 176% i antallet af eksponeringer på søgninger relateret til "Center for voldtægtsofre" fra 2017 til 2018. Da dette kan være en indikator for øget kendskab, er resultatet meget tilfredsstillende. På tekstannoncerne var den gennemsnitlige CTR 4,91%, hvilket er flot, ikke mindst når man tager højde for det svære emne.

Sociale medier i alt

(1. maj 2017 - sep. 2018):

- Antal unikke brugere: 507.553
- Antal visninger: 11.909.107
- Videovisninger over 3 sekunder: 2.196.317
- Opslagsreaktioner: 55.051
- Klik til website: 24.788
- Klik til Facebook Canvas: 2.600
- Annonceringsbeløb: 251.413 kr.

Google i alt

(1. maj 2017 - sep. 2018):

- Antal visninger: 8.670.423
- Videovisninger: 2.196.317
- Interaktioner: 204.528
- Annonceringsbeløb: 86.998 kr.

¹¹ CTR måler antal klik pr. visning.

På YouTube blev videoerne vist knap 176.000 gange, og godt hver femte afspillede en video i dens fulde længde. Visningsraten gik fra 17,5% da videokampagnen startede i januar 2018 til 25,93% i maj måned. Efter en pause i løbet af sommeren 2018 lå visningsraten stadigvæk højt på 24,62%. At visningsraten stiger i løbet af kampagneperioden tyder på, at målgruppen bliver mere villig til at se videoerne til ende, når denne har kendskab til afsenderen. De vigtigste kanaler var Splay Danmark med i alt 122.000 visninger. Af Splay Danmarks brugere så 37,15% hele videoen eller interagerede med den.

Outdoor resultater

Outdoor annoncering kan ikke måles på samme måde som annoncering online. Outdoor-elementer blev dog vel modtagne og medførte også pressedækning af kampagnen. Særlig de overmalede taxabiler skabte både synlighed i gadebilledet og PR. Flere aviser skrev om kampagnen, og der var tillige indslag i både radio (P4 og radio 24-7) og TV2 Østjylland.

Taxachaufførerne modtog tillige kampagnen meget positivt og meldte tilbage om kunder, der gerne ville diskutere kampagnens budskaber. Kampagnen gjorde også taxachaufførerne selv opmærksom på den hjælp, center for voldtægtsofre tilbyder. Denne positive sideeffekt kommenterede taxachauffør Peter Nielsen fra Dantaxi til DR:

- Os, der kører om natten, har jo desværre oplevet, at kvinder, der har oplevet et seksuelt overgreb, søger tilflugt i en ledig hyrevogn. Mange er ikke interesseret i kontakt til politiet, så det er fantastisk, at vi kan hjælpe dem til Center for Voldtægtsofre¹²

Såvel taxiselskaber, Flush-Ads og Fitness World valgte på grund af kampagnens vigtige budskab, at annoncerne skulle være synlige i væsentlig længere tid end de fakturerede for.

Epinion evaluerer kampagnen

Offentlige kampagner er svære at evaluere, blandt andet fordi de ikke kan isoleres, men eksisterer i en kontekst, hvor målgruppen også bliver påvirket af andre faktorer¹³. Dette er særlig aktuelt i forhold til nærværende kampagne, da den var delvist sammenfaldende med en kampagne fra Rigspolitiet (efteråret 2017), der opfordrede voldtægtsramte til at anmelde overgrebet, samt en kampagne fra Det Kriminalpræventive råd med formål at forebygge seksuelle overgreb (efteråret 2018).

Ved evaluering af offentlige kampagner er det ikke muligt at lave et eksperimentalt design med en kontrolgruppe. I nærværende projekt valgte man derfor at evaluere kampagnen gennem en pre- og en postmåling. Premålingen blev gennemført før kampagnestart, og forskellen mellem denne og resultaterne i postmålingen indikerer dermed kampagnens eventuelle effekt.

I samarbejde med Epinion udarbejdede projektgruppen et spørgeskema omkring opfattelser af voldtægt, holdninger til voldtægtsofre samt kendskab til kampagnen og viden om centrene for voldtægtsofre. Spørgeskemaet inkluderede både lidt længere scenarier, og kortere spørgsmål, hvor respondenterne tog stilling til, om en skitseret situation kunne være voldtægt eller ej.

¹² Cecilie Bruun og Flemming Nielsen, "Taxa-bannere vigtig del af ny kampagne rettet mod voldtægtsofre", DR Østjylland. <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/oestjylland/taxa-bannere-vigtig-del-af-ny-kampagne-rettet-mod-voldtægts ofre>

¹³ Epinion for DKR: Kriminalitetsforebyggelse og kampagner: En litteraturgennemgang af kampagneteorier, -metoder og -strategier (2015) side 34 ff.

Spørgeskemaet blev sendt ud til både kvinder og mænd i alderen 15-25 år. Selv om de ikke var en del af kampagnens målgruppe, blev mænd også inkluderet i evalueringen. Dette betyder, at resultaterne også kan bruges til en sammenligning mellem kønnenes opfattelse af seksuelle overgreb.

Kendskab til og opfattelse af kampagnen

Ved postmålingen indeholdt evalueringsskemaet spørgsmål om, hvorvidt respondenterne huskede at have set kampagnen og om, hvordan den blev opfattet. Blandt de kvindelige respondenter, svarede 43%, at de havde bemærket en kampagne om seksuelle overgreb, hvor der blev spurgt ind til, om forskellige situationer var voldtægt eller ej. Blandt mandlige respondenter, som altså ikke var kampagnens målgruppe, svarede 25% ja på spørgsmålet.

Når respondenterne efterfølgende blev vist billeder af kampagnen, svarede 56% af kvinderne og 26% af mændene, at de huskede at have set kampagnen. Godt halvdelen (56%) af kampagnens målgruppe husker dermed at være blevet eksponeret for kampagnen.

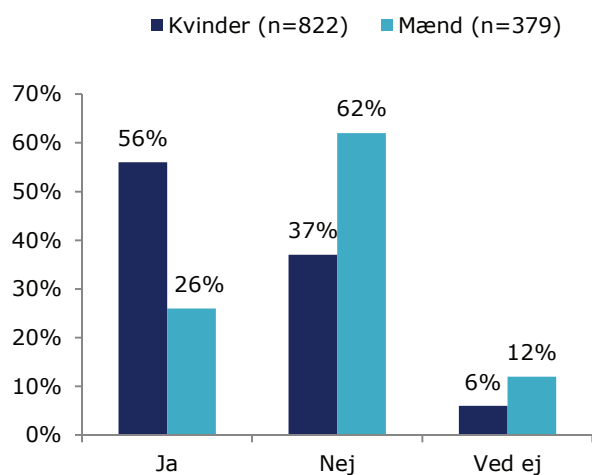

Diagram 1 Har du inden for de seneste 6 måneder bemærket en kampagne om seksuelle overgreb, hvor der bliver spurgt ind til, om forskellige situationer er voldtægt eller ej?

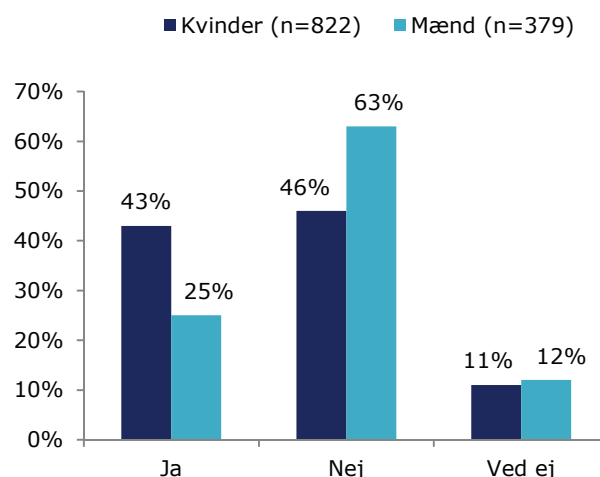

Diagram 2 Her ser du billeder af kampagnen om seksuelle overgreb, hvor der bliver spurgt ind til, om forskellige situationer er voldtægt eller ej. Kan du huske at have set, læst eller hørt om netop denne kampagne?

Der blev også spurgt ind til opfattelse af kampagnen. Kampagnens målgruppe var generelt positive, og hele 81% af kvinderne svarede, at de synes, at kampagnen var god eller meget god. Også en majoritet af mændene var positive i evalueringen: 63% mente, at kampagnen var god eller meget god, mens 23% hverken syntes, at den var god eller dårlig. Se diagram 3 på side 26.

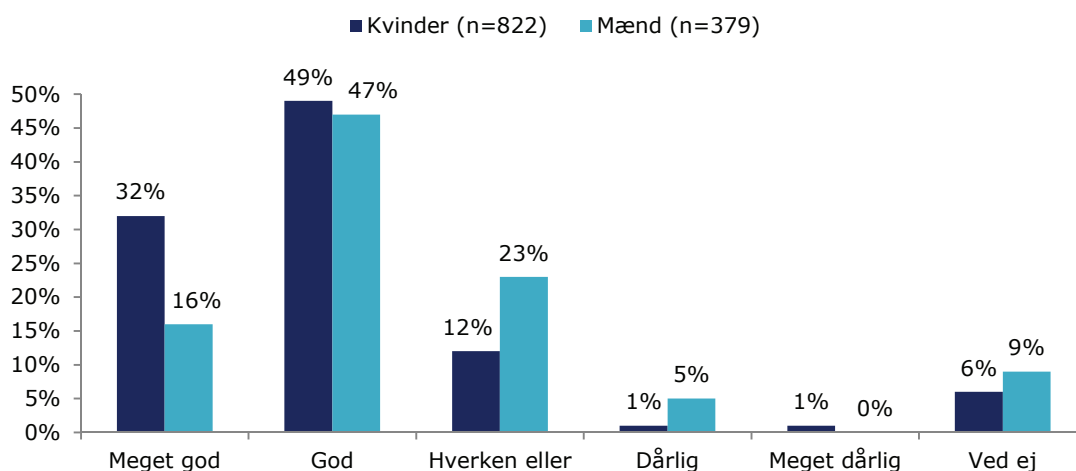

Diagram 3 Hvad synes du alt-i-alt om kampagnen, som du lige har set?

Når respondenterne blev bedt om at beskrive kampagnen, valgte en stor del af målgruppen at beskrive kampagnen med ord som "tankevækkende" (65% af kvinder, 35% af mænd), "vigtig" (56% af kvinder, 32% af mænd) og "skaber debat" (49% af kvinder, 29% af mænd). Mens kun få beskrev kampagnen med negativt ladede ord: utroværdig (3% af kvinder, 1% af mænd), uforståeligt (3% af kvinder, 1% af mænd), ligegyldig (3% af kvinder, 1% af mænd), irriterende (2% af kvinder, 2% af mænd).

Holdninger til voldtægt

Respondenterne blev i evalueringen spurgt om forskellige scenarier kunne opfattes som voldtægt eller ej. Resultaterne viser, at de, der husker at have set kampagnen, har en større tilbøjelighed til at beskrive forskellige situationer som voldtægt, end de, der ikke husker at have set kampagnen. Det er dog svært at vide, om resultatet skyldes kampagnen, eller om kausaliteten er omvendt: At de, der i forvejen er engagerede i "voldtægtsspørgsmålet" og har en større viden om, hvornår noget er voldtægt, har lagt mere mærke til kampagnen.

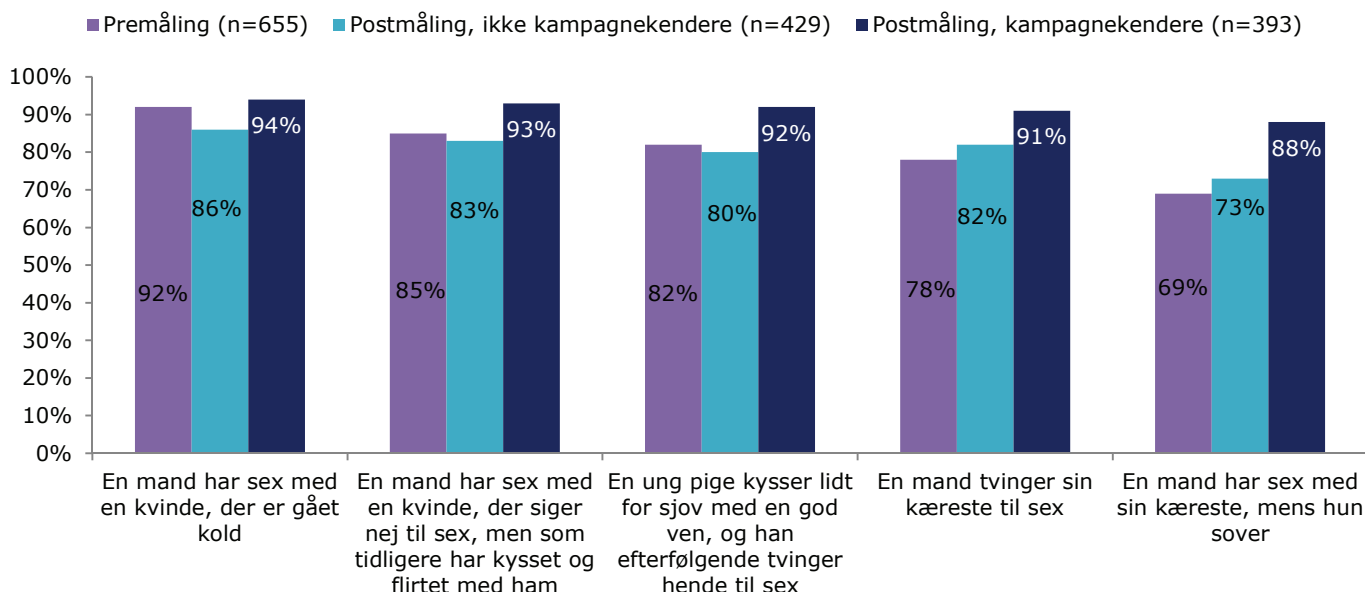

Diagram 4: Kan følgende scenarie være voldtægt? Sammenligning af premåling samt postmåling for dem, der husker at have set kampagnen, og dem der ikke husker at have set den.

Har kampagnen fået flere til at søge hjælp?

Der er i kampagneperioden sket en stigning i antallet af henvendelser til Centrene for Voldtægtsofre på landsplan¹⁴. Som tidligere nævnt er det svært at isolere offentlige kampagners effekt, og det er derfor ikke muligt at vide, om stigningen i antallet af henvendelser skyldes kampagnen, eller om der er andre grunde. Flere voldtægtsofre har dog mundtligt, i mail eller på sociale medier givet udtryk for, at kampagnen har medvirket til, at de har søgt hjælp. Figur 12 viser et eksempel på en kommentar skrevet på Facebook.

Figur 12. Eksempel på kommentar på facebook.

Særskilte oplysningsaktiviteter

Som en del af projektet blev der udviklet nogle særskilte oplysningsindsatser, der kan stå uafhængigt af kampagnen. Formålet hermed var at ramme målgruppen på flere forskellige kanaler for dermed at sikre at budskaberne bliver mødt flere steder, da dette øger sandsynligheden for, at budskaberne bliver husket på lang sigt. Disse oplysningsaktiviteter inkluderede udarbejdelse og distribution af en lille folder til voldtægtsofre, samt formidling af voldtægtsofres historier – deres vidnesbyrd. Herunder er disse aktiviteter beskrevet

Vidnesbyrd

Ofrenes stemmer skulle høres i projektet, da det både giver indblik i, hvor store konsekvenser det har, når en person bliver udsat for overgreb, og giver andre voldtægtsofre mulighed for at få spejlet egne reaktioner og tanker. Historierne viser også, at ofrene ikke er alene med deres oplevelser. At bruge virkelige historier giver troværdighed og øger fortællingernes effekt.

I projektet blev dette til en lille artikelserie, hvor tre ofres overgrebshistorier bliver fortalt. De tre historier er blevet brugt på hjemmesiden www.voldtaegt.dk og på de sociale medier. En af historierne er desuden blevet brugt i e-læringsmaterialet til fagpersoner. Projektgruppen har været meget opmærksom på brugen af historierne, da de unge kvinder, der har bidraget med dem, skal kunne genkende sig selv og ikke opleve, at de bliver overeksponeret.

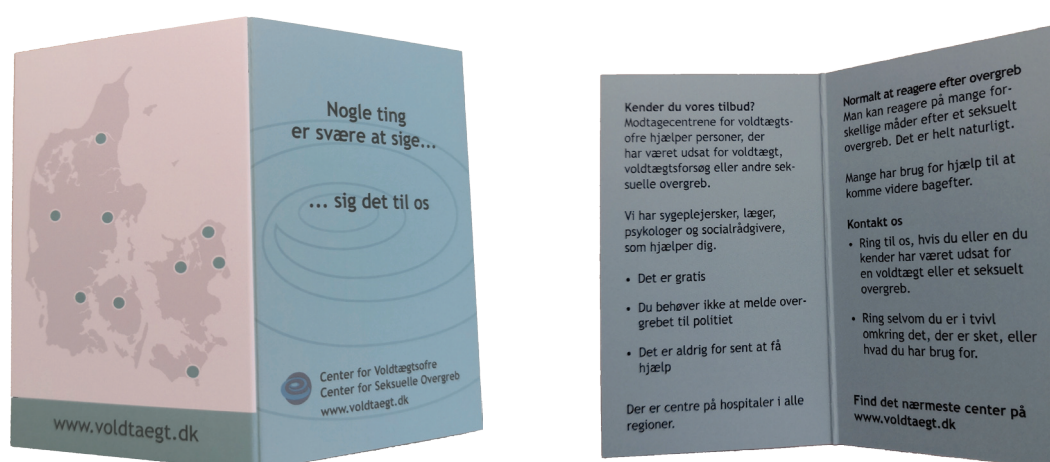
¹⁴ Intern opgørelse af henvendelser 2016-2018

Skriftligt materiale til voldtægtsofre

En skriftlig formidlingsindsats til voldtægtsofre er også inkluderet i projektet. Her udvikles en lille folder i visitkortstørrelse, som ofrene kan have med sig uden at tydeliggøre, hvorfor de har den. Folderen indeholder viden om centrene for voldtægtsofre og den hjælp, der tilbydes.

Folderen er blevet distribueret til folkeskoler, efterskoler, gymnasiale uddannelser samt praktiserende læger i hele landet. Sammen med folderen sendes ligeledes materiale til fagpersonerne, så de bliver klædt godt på til mødet med et offer for voldtægt (læs mere om dette på side 43). I alt er godt 40.000 små visitkort-foldere med information blevet sendt ud.

Figur 13: Visitkort-folder henvendt til ofre for voldtægt.

KAPITEL 3: FORMIDLING TIL FAGPERSONER

En vigtig del af dette projekt er udviklingen af forskellige kommunikationsindsatser målrettet de fagpersoner, der i deres daglige virke kan møde voldtægtsofre. Gennem en målrettet formidlingsindsats skal de relevante faggrupper klædes godt på til mødet med et voldtægtsoffer. Formålet hermed er at sikre, at voldtægtsofre ikke bliver udsat for *sekundær traumatisering*, når de søger hjælp efter et overgreb.

Sekundær traumatisering opstår når et voldtægtsoffer melder overgrebet til politiet, når hun/han spørger sin praktiserende læge om en henvisning til psykolog, eller når hun/han betror sig til sin lærer eller en anden fagperson, og i dette bliver mødt på en uhensigtsmæssig måde, fx med mistro eller bebrejdelser.

For at forhindre det uhensigtsmæssige møde mellem offer og fagperson, er der i projektet blevet udviklet flere formidlingsindsatser:

- Temadag til fagpersoner
- Undervisningsmateriale
- E-læringsmateriale
- Skriftligt materiale

Målgruppe

Målgruppen for indsatserne er fagpersoner der gennem deres arbejde, kan komme i kontakt med voldtægtsofre. Center for Voldtægtsofres erfaringer viser, at politi, læger og personale på skoler er faggrupper, som mange voldtægtsofre henvender sig til efter et overgreb. Disse tre grupper blev derfor udvalgt til primære målgrupper for formidlingen til fagpersoner.

Teoretisk baggrund

En vigtig grundsten i formidlingen til fagpersoner har været viden om, hvordan neurobiologiske processer påvirker ofrene ved traumer. Dette er forholdsvis ny viden, som forskere og undervisere i USA i løbet af de senere år er begyndt at undervise blandt andet politiet i. De foreløbige resultater fra USA er meget positive: de voldtægtsramte oplever, at de bliver bedre behandlet af politiet, efterforskerne tager den nye viden til sig, og man kan rent faktisk se en stigning i antallet af domfældelser¹⁵.

Til brug i projektet forfattedes en artikel, der forklarede, hvordan ofret bliver påvirket af de neurobiologiske processer ved en voldtægt eller et andet trauma. Artiklen er blandt andet brugt som baggrundsviden i forhold til udviklingen af e-læringsmaterialet i projektet.

På de følgende sider er et uddrag af denne artikel, som forklarer det teoretiske udgangspunkt for formidlingen til fagpersoner.

15 Forelæsning ved Rebecca Campbell, National Institut of Justice, USA: <http://nij.gov/multimedia/presenter/presenter-campbell/pages/welcome.aspx>. Et pilotstudie viser en stigning i antallet af domme fra 6% til 22% (n=64) efter at politiet har fået informationen om neurobiologien ved traumer og har ændret deres afhøringsmetoder så de tager højde dette (Valentine et al., 2016, præsenteret ved konferencen International Conference on Sexual Assault, Domestic Violence, and Engaging Men & Boys, Washington 22.-24. marts 2016.)

En neurobiologisk forståelse af voldtægtsramtes reaktioner

Uddrag af artikel af cand.psych. Nanna Lindekilde & cand.psych., ph.d. Rikke Holm Bramsen 2017, Center for Voldtægtsofre, Aarhus Universitetshospital. Revideret i 2019.

Indledning

Nationale og internationale studier beskriver, at størstedelen af alle anmeldte voldtægtssager bliver afsluttet tidligt i efterforskningsforløbet^{1,2,3}. Samtidigt rapporterer mange voldtægtsramte, hvordan mødet med fagpersoner på eksempelvis skadestuen og politstationen kan være re-traumatiserende⁴. Nogle voldtægtsramte beskriver, at de ikke føler sig hørt⁴, ligesom fagpersoner kan opleve, at den voldtægtsramte mangler troværdighed eksempelvis pga. usammenhængende forklaringer¹. Disse oplevelser kan bl.a. udspringe af manglende faglig viden omkring, hvordan et traumatiserende seksuelt overgreb påvirker den voldtægtsramte, både i forbindelse med overgrebet og i tiden efter.

I de senere år er den neurobiologiske tilgang blevet foreslået som en måde at tilgå og håndtere voldtægtsramte på, for således at begrænse graden af re-traumatisering og samtidigt forbedre efterforsknings- og afhøringsprocedure⁵. Den neurobiologiske tilgang omhandler, hvordan et traume kan påvirke den voldtægtsramtes neurobiologiske processer i hjernen og derigennem påvirke reaktions- og adfærdsmønstre⁵. I nærværende artikel tages udgangspunkt i, hvorledes en voldtægt kan påvirke den voldtægtsramtes reaktioner og adfærd i forbindelse med overgrebet samt i tiden efter, og der vil i artiklen blive taget udgangspunkt i voldtægten som en traumatisk oplevelse.

Afgrænsning

Hjernens strukturer og neurobiologiske processer er yderst komplekse⁶, hvorfor artiklens beskrivelser er simplificeringer af komplekse interaktioner. Ligeledes er det langt fra samtlige strukturer og neurobiologiske processer i hjernen, som vil blive præsenteret. Således fokuseres på de elementer, som er særligt relevante i forbindelse med en voldtægt. Endvidere er det relevant at fremhæve, at de beskrevne neurobiologiske processer ligeledes kan gøre sig gældende ved andre typer af sager, såsom ved forsøg på voldtægt og andre sager om interpersonel vold og personfarlig kriminalitet. De neurobiologiske proces-

ser, som beskrives i nærværende artikel er endvidere kønsneutrale, hvilket betyder, at der ikke er forskel på, hvordan neurobiologiske processer kan optræde hos hhv. kvinder og mænd. Aktiveringen af de neurobiologiske processer afhænger imidlertid af, hvornår individet oplever, at være udsat for en traumatisk hændelse. Denne vurdering er ubevidst og subjektiv for det enkelte individ og afhænger af mange faktorer.

I det følgende vil hjernens strukturer indledningsvist blive præsenteret, hvorefter neurobiologiske processer som kan optræde i forbindelse med en voldtægt vil blive gennemgået. Endeligt vil den neurobiologiske tilgangs implikationer for praksis blive præsenteret.

Hjernens opbygning

For at beskrive den neurobiologiske tilgang er det nødvendigt med en overordnet forståelse af hjernens opbygning, strukturer og processer. Hjernen består af milliarder af neuroner, som typisk er sammensat i neurologiske netværk og kredsløb⁶. Når neuronerne sender signaler til hinanden opstår neurobiologiske processer⁶. Hvis et menneske oplever et traume, aktiveres bestemte neurobiologiske processer, som fører til automatiske reaktions- og handlingsmønstre⁵. Nedenstående beskrivelse tager udgangspunkt i de strukturer i hjernen, som aktiveres, når et individ oplever en traumatisk hændelse.

Præfrontale cortex

Mennesket adskiller sig fra andre dyr ved graden af udvikling af præfrontale cortex. Præfrontale cortex er karakteriseret ved at kontrollere logisk tænkning, fokusering af opmærksomhed, planlægning og problemløsning⁶.

Limbiske system

Det limbiske system er involveret i emotioner og korttidshukommelsen og indeholder områder som amygdala, hippocampus og hypothalamus. Det limbiske system er således involveret i bl.a. frygtreaktioner, emotioner og hukommelsesindkodning^{6,7}.

Hippocampus

Hippocampus har betydning for menneskets hukommelse. Når sanseindtryk er registreret sorteres, kodes og organiseres de i hippocampus, ligesom indtrykkene konsolideres i meningsfulde minder, som efterfølgende gemmes og senere kan genkaldes efter behov^{8,10}.

Hvad sker der i hjernen under et traume

I det følgende beskrives de neurobiologiske reaktioner, som typisk sker i hjernen i forbindelse med en voldtægt. Det er væsentligt indledningsvist at pointere, at hjernens neurobiologiske processer og efterfølgende reaktioner sker helt automatisk og med det ene formål at holde individet i live. Dette på trods af, at en række af reaktionerne efterfølgende kan synes umiddelbart uhensigtsmæssige.

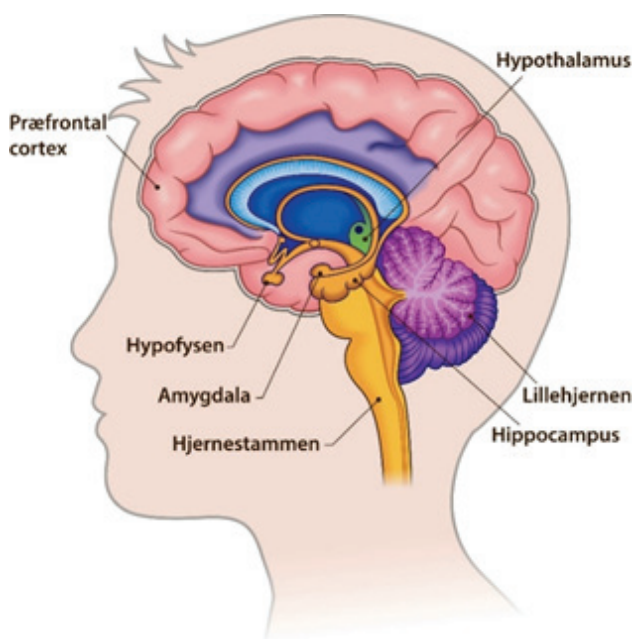
Når en potentiel trussel registreres, aktiveres frygtkredsløbet og en kædereaktion af ufrivillige og automatiske processer i hjernen igangsættes, hvorved hormonerne adrenalin, kortisol, opiat og oxytocin frigives¹. Når adrenalin og kortisol frigives, tilføres den voldtægtsramte energi til at kæmpe eller flygte, når eller hvis muligheden byder sig^{1,9}. Frigivelsen af opioider, som er kroppens naturlige morfin, har til formål at kompensere for eventuelle fysiske smerter den voldtægtsramte oplever i overgrebssituationen¹. Efter overgrebet frigives hormonet oxytocin, som fremhæver positive følelser og har til formål at få kroppen tilbage i balance efter udløsningen af stresshormoner^{1,9,11}.

Tab af præfrontale funktioner

Frigørelsen af hormoner medfører, at præfrontale cortex hæmmes, og individet får på denne baggrund svært ved at tænke klart og logisk⁵. Tab af præfrontale kognitive funktioner kan medføre, at den voldtægtsramte i overgrebssituationen ikke agerer umiddelbart rationelt, ligesom den voldtægtsramtes evne til at fokusere opmærksomheden påvirkes⁵.

Overlevelsesreflekser

Hormonfrigivelsen og tabet af kognitive funktioner medvirker til, at den voldtægtsramte reagerer instinktivt og på baggrund af indlærte vaner⁵. Evolutionært set er mennesket et byttedyr, hvorfor det er naturligt for et menneske at flygte, hvis en trussel opstår. Modsat, hvis mennesket ikke har mulighed for at flygte, så kan det forsøge at kæmpe mod truslen. Disse to overlevelsesreflekser bliver beskrevet som

Figur 1. Hjernestrukturer.
Billede fra: ©iStock.com/jambojam

kamp/flugt-reaktioner^{12,13}. I en overgrebssituation er det dog ofte ikke muligt at flygte eller kæmpe imod, og den voldtægtsramte kan derfor reagere ved at fryse. Fryse-refleksen kan enten komme til udtryk i form af tonisk immobilitet eller kollapset immobilitet, som kan forklares ud fra de hormoner, der udløses (...) i forbindelse med trusselsituationen^{5,14,15}. Ved tonisk immobilitet oplever den voldtægtsramte en nedlukning af kroppen, så den fysiske bevægelighed og evnen til at råbe efter hjælp hæmmes^{14,15}. Kollapset immobilitet er derimod en bevidstløs tilstand, som den voldtægtsramte typisk oplever som et "blackout" uden efterfølgende erindring af selve overgrebet¹⁴. Det kan ikke forudsiges, hvordan en voldtægtsramt vil reagere i forbindelse med et overgreb⁵.

Hvordan huskes overgrebet?

Aktiveringen af frygtkredsløbet og frigivelsen af hormonerne påvirker hukommelsesbearbejdelsen og den efterfølgende lagring⁵. Hippocampus overbelastes og forsøger at konsolidere alle indtryk, men da dette ikke er muligt benyttes i stedet en fragmenteret konsolidering. Samtidigt kompenserer amygdala, hvilket medvirker til, at mange erindringer bliver koblet og kodet i forlængelse af sanseindtryk⁵. Denne fragmenterede konsolidering og amygdalas påvirkning betyder, at indtryk fra overgrebssituationen ikke kodes på vanlig vis, hvorfor det kan være vanskeligt at genkalde minderne efterfølgende.

Implikationer for praksis

En fagpersons første møde med voldtægtsramte handler typisk om at skabe en god relation ved at tilbyde tryghed og sikkerhed. Samtidig har fagpersoner til opgave at indsamle relevante informationer om hændelsen med henblik på efterforskning og evt. behandlingsforløb.

Den neurobiologiske tilgang tilbyder en ramme til at forstå voldtægtsramtes umiddelbare adfærdsreaktionsmønstre samt et bud på, hvorledes fagpersoner kan tilgå og håndtere voldtægtsramte med henblik på at minimere risikoen for at traumatisere de ramte

yderligere. Endvidere præsenteres konkrete værktøjer til bl.a. afhøringsituationen, der bygger på viden om neurobiologiske processer.

Minimering af re-traumatisering

For at minimere re-traumatisering er det vigtigt, at fagpersoner møder den voldtægtsramte med empati og anerkendelse. Voldtægtsramte er ofte skamfulde og uforstående overfor egne reaktioner i forbindelse med overgrebet^{1,16}. For fagpersoner er det således centralt at normalisere voldtægtsramtes adfærd, der skyldes ufrivillige neurobiologiske processer.

Referencer

1. Campbell, R. (2012). The neurobiology of sexual assault. An NIJ Research for the Real-World Seminar. Hentet fra: <http://nij.gov/multimedia/presenter/presenter-campbell/Pages/presenter-campbell-transcript.aspx>
2. Campbell, R., Patterson, D., & Bybee, D. (2012). Prosecution of adult sexual assault cases: A longitudinal analysis of the impact of a sexual assault nurse examiner program. *Violence Against Women*, 18, 223–244.
3. Hansen, N. B., Nielsen, L. H., Bramsen, R. H., Ingemann-Hansen, O., & Elklit, A. (2015). Attrition in Danish rape reported crimes. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 30 (4), 221-228.
4. Campbell, R. (2008). The psychological impact of rape victims' experiences with legal, medical and mental health systems. *American Psychologist*, 63 (8), 702-717.
5. Wilson, C., Lonsway, K. A., & Archambault, J. (2016). Understand the neurobiology of trauma and implications for interviewing victims. *End Violence Against Women, International*. Hentet på: <https://www.evawintl.org/Library/DocumentLibraryHandler.ashx?id=842>
6. Gade, A. (1997a). Hjernen og dens funktioner. I Gade, A. (Ed.), *Hjerneprocesser. Kognition og neurovidenskab* (s 36-57). København: Frydenlund.
7. Gade, A. (1997b). Følelser. I Gade, A. (Ed.), *Hjerneprocesser. Kognition og neurovidenskab* (s 339-397). København: Frydenlund.
8. Bremner, J. D. (2006). Traumatic stress: effects on the brain. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 8 (4), 445-461.
9. Southwick, S. M., Vythilingam, M., & Charney, D. S. (2005). The psychobiology of depression and resilience to stress: Implications for prevention and treatment. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 255-291.
10. Gade, A. (1997c). Hukommelse. I Gade, A. (Ed.), *Hjerneprocesser. Kognition og neurovidenskab* (s 209-248). København: Frydenlund.
11. Olf M., (2012). "Bonding after trauma; on the role of social support and the oxytocin system in traumatic stress," *European Journal of Psychotraumatology*, 3.
12. Barlow, D. H. (2002). *Anxiety and its disorders*. 2. New York: Guilford Press.
13. Cannon, W. B. (1929). *Bodily changes in pain, hunger, fear, and rage*. New York: Appleton-Century-Crofts.
14. Kozłowska, K., Walker, P., McLean, L., & Carrive, P. (2015). Fear and the defense cascade: Clinical implications and management. *Harvard Review of Psychiatry*, 23 (4), 263-287.
15. Marx, B. P., Forsyth, J. P., Gallup, G. G., Fusé, T., & Lexington, J. M. (2008). Tonic Immobility as an evolved predator defense: Implications for sexual assault survivors. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 15 (1), 74-90.
16. Campbell, R., Dworkin, E., & Cabral, G. (2009). An ecological model of the impact of sexual assault on women's mental health. *Trauma, Violence & Abuse*, 10 (3), 225-246.

Undervisningsmateriale

Projektperioden blev indledt med, at et nyt undervisningsmateriale til fagpersoner blev udviklet. Materialet tager udgangspunkt i neurobiologisk forskning om, hvad der sker i hjernen og i kroppen ved en voldtægt eller et andet traume, herunder hvilke hormoner, der bliver udløst, og hvordan de påvirker den voldtægtsramtes adfærd under og efter overgrebet. Det betyder, at adfærd, der ellers kan opfattes som tegn på, at den ramte er utroværdig, bliver videnskabeligt forklaret som normale, hormonbestemte traumareaktioner. Dette er forholdsvis ny viden, der som tidligere nævnt også bliver brugt ved undervisning af fagpersoner i USA med gode resultater¹⁶.

Det nye materiale blev afprøvet ved undervisning på flere hold medicinstuderende ved AU, Socialpsykiatrisk bostøtte ved Aarhus Kommune samt et hold erfarne efterforskere ved Østjyllands politi. Deltagerne var generelt meget positive omkring undervisningens indhold. Blandt andet skrev efterforskere i Østjylland følgende i en evaluering af undervisningen:

"Jeg har fået bedre forståelse for forurettedes måde at reagere på."

"Jeg tror jeg kan lave en bedre afhøring end før."

"Gav en aha oplevelse og større forståelse for ofret. Det burde alle undervises i."

De gode resultater fra USA og de positive tilbagemeldinger fra CfV's egen undervisning gjorde, at projektgruppen havde en stærk overbevisning om, at det nye undervisningsmateriale med blandt andet viden om neurobiologi ville kunne mindske risikoen for sekundær traumatisering.

E-læring

For at øge antallet af fagpersoner, der kunne modtage undervisning, undersøgte projektgruppen muligheden for at lave et online-undervisningskoncept. Et undervisningsmateriale, der er tilgængeligt på internettet, kan nå langt flere fagpersoner end traditionel undervisning. Det har desuden en længere levetid end projektet og kan dermed også bruges på lang sigt. Yderligere en fordel med online undervisning er, at dem, der tager kurset, til hver en tid vil kunne gå tilbage og genopfriske deres viden.

Sammen med e-læringsbureauet Prolearning, politiskolen samt medicinstudierne på KU, SDU og AU, udvikledes således et e-læringsmateriale særligt målrettet fagpersoner. Materialet blev herefter evalueret i samarbejde med forskere ved Psykologisk Institut, AU og Trygfondens Børneforskningscenter. Resultaterne af denne evaluering er uddybet på de følgende sider.

Da evalueringen viste gode resultater, men også pegede på forbedringspotentiale, revideredes e-læringsmateriale i efteråret 2019 (se siderne 34-40).

¹⁶ Forelæsning ved Rebecca Campbell, National Institut of Justice, USA: <http://nij.gov/multimedia/presenter/presenter-campbell/pages/welcome.aspx>. Valentine et al., 2016, præsenteret ved konferencen International Conference on Sexual Assault, Domestic Violence, and Engaging Men & Boys, Washington 22.-24. marts 2016.)

E-læringsmaterialets indhold

E-læringsmaterialet består af en kombination af tekst, stillbilleder, tegnefilm, video, interaktive elementer og en afsluttende quiz. Målet er at aktivere brugerne igennem en kombination af virkemidler. På den måde sikres, at materialet taler til flere forskellige læringsstile, og dermed at læringspotentialet øges.

På grund af politiets særlige opgaver i forhold til efterforskning af voldtægtssager, blev materialet udviklet i to versioner: én til politiskolen og én til medicinstudierne. Materialet er i begge versioner baseret på det undervisningsmateriale, der er udviklet i projektet, og som er blevet positivt evalueret.

E-læringen indeholder følgende tre dele:

1. Generel viden om voldtægt og voldtægtsramte (hvor mange, hvilke typer af overgreb etc.).
2. Neurobiologi: hvad der sker i hjernen og kroppen ved voldtægt (bl.a. hvilke hormoner, der bliver udløst, og hvordan de påvirker de voldtægtsramtes adfærd under og efter overgreb.)
3. Hvordan man som fagperson bedst møder og støtter voldtægts ofre når de søger hjælp.

E-læringen er tænkt som en introduktion til voldtægt og voldtægts ofres reaktioner, hvorefter de studerende vil arbejde videre med disse emner i normal undervisning. Materialet er således tænkt som et komplement til anden undervisning og ikke en erstatning.

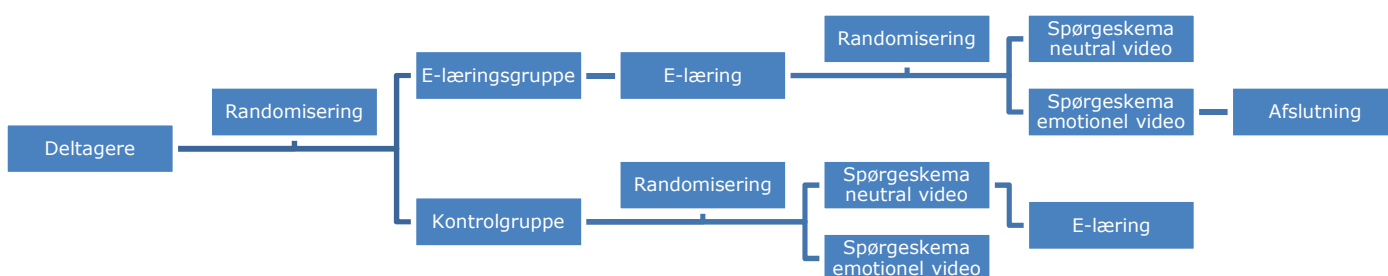
Evalueringen af e-læringsmaterialet

Evalueringen er foretaget af ph.d. stip. Marie Skov under vejledning af Sarah van Mastrigt Psykologisk Institut ved Aarhus Universitet i samarbejde med Trygfondens Børneforskningscenter, politiskolen og medicinstudiet ved Aarhus Universitet, Københavns Universitet og Syddansk Universitet.

Undersøgelsen indeholdt e-læringsmaterialet og et spørgeskema. Da projektgruppen havde en formodning om, at e-læringsmaterialet ville have effekt på deltagerne, modtog samtlige studerende e-læringsmaterialet. Undersøgelsen var dog designet på den måde, at halvdelen af deltagerne blev randomiseret til at modtage e-læringen først (e-læringsgruppen), mens den anden halvdel blev randomiseret til at modtage spørgeskemaet først (kontrolgruppen).

Undersøgelsen indeholdt desuden yderligere en manipulation, idet deltagerne, som del af spørgeskemaet, blev randomiseret til at se en af to videovignetter. I den ene videovignette fortalte en kvinde (en skuespiller) om et overgreb, mens hun var tydeligt oprørt og ked af det. I den anden video fortalte den samme kvinde om den nøjagtigt samme oplevelse, men nu med en følelsesmæssig upåvirket fremtoning.

Den eksperimentelle manipulation er beskrevet i figur 14 nedenfor.

Figur 14: Illustration af evalueringens eksperimentelle manipulation

Evalueringen havde tre hovedformål:

1. At evaluere de umiddelbare effekter af e-læringen på de to faggruppers vurderinger af voldtægtsofres troværdighed, viden om voldtægt, samt accept af voldtægtsmyter.
2. At teste om kvinden i den emotionelle videovignette blev opfattet som mere troværdig sammenlignet med den upåvirkede (den såkaldte Emotional Victim Effect (Ask & Landstrom, 2010)).
3. At undersøge e-læringens eventuelle differentielle effekter for de to videovignetter.

Datagrundlag

De politistuderende deltog i projektet som en del af deres almindelige undervisning. I løbet af evalueringsperioden deltog 25 klasser i undersøgelsen med i alt 535 studerende. Ved dataindsamlingerne var i alt 506 studerende tilstede, hvoraf 504 har gennemført evalueringen, hvilket giver en svarprocent på 99.6%.

De medicinstuderende deltog i stedet i evalueringen i ekstra indlagte timer ud over deres almindelige undervisning. Dataindsamlingen var dermed ikke integreret i den almindelige undervisning som ved politiskolen, og det har medført betydeligt lavere svarprocent. Ca. 800 medicinstuderende blev inviteret til at deltage via studiernes intranet. Optællingerne ved de enkelte dataindsamlinger viser dog, at kun 363 medicinstuderende var til stede og reelt havde mulighed for at deltage. Med 220 brugbare besvarelser giver dette en svarprocent på 60.6%.

Deltagernes subjektive vurdering af materialet¹⁷

Deltagernes reaktioner er overvejende positive, og evalueringen tegner et billede af et veludviklet og aktuelt materiale. Generelt opfattede de studerende materialet som godt og indholdet som relevant. Som vist i diagram 5 og 6 på side 36, mente næsten samtlige studerende, at indholdet var relevant eller meget relevant (96% af de politistuderende og 94% af de medicinstuderende). Samtidig opfattede hele 86% af de politistuderende og 88% af de medicinstuderende materialet som meget godt eller godt (se diagram 7 og 8).

¹⁷ Samtlige resultater i dette afsnit er hentet fra van Mastrigt, S. & Skov, M. *Evalueringsrapport: Opfattelser og effekter af Center for Voldtægtsfres E-læringsmateriale for politistuderende (2019)* og van Mastrigt, S. & Skov, M. *Evalueringsrapport: Opfattelser og effekter af Center for Voldtægtsfres E-læringsmateriale for medicinstuderende (2019)*

Hvor relevant er den viden, som bliver præsenteret i e-læringsmaterialet, for dig som kommende fagperson?

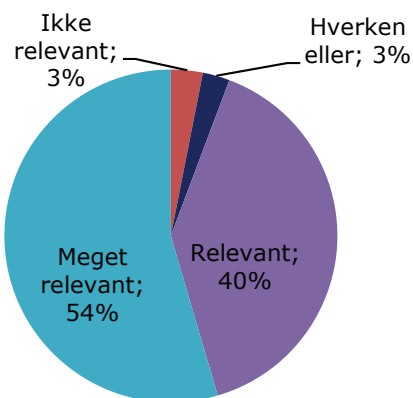

Diagram 5: Medicinstuderende (n = 220)

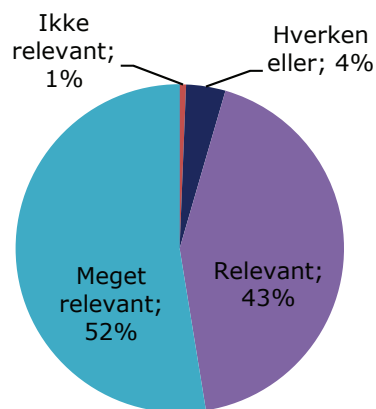

Diagram 6: Politistuderende (n= 504)

Hvad synes du om det e-læringsmateriale, du lige har gennemført?

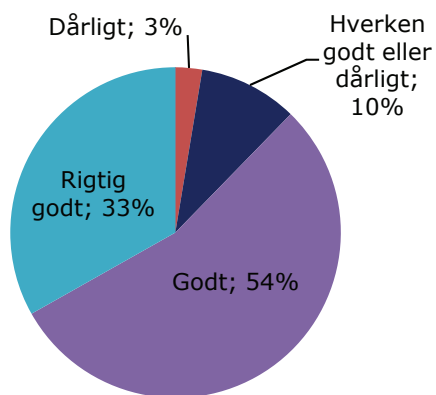

Diagram 7: Medicinstuderende (n = 220)

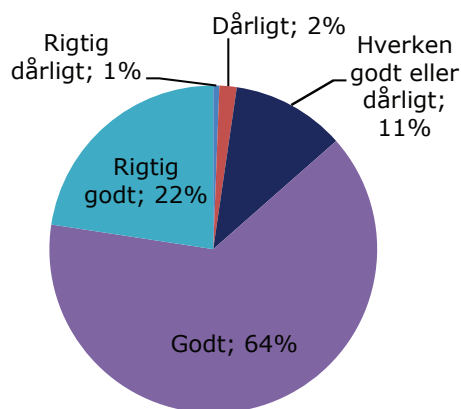

Diagram 8: Politistuderende (n= 504)

Deltagerne blev tillige bedt om at vurdere materialets faglige niveau. Samlet set vurderede 82% af de politistuderende og 50% af de medicinstuderende det faglige niveau som passende, mens 14% af de politistuderende og hele 44% af de medicinstuderende vurderede, at niveauet var for lavt.

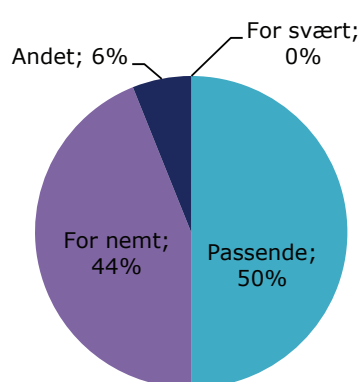

Diagram 9: Medicinstuderende (n = 220)

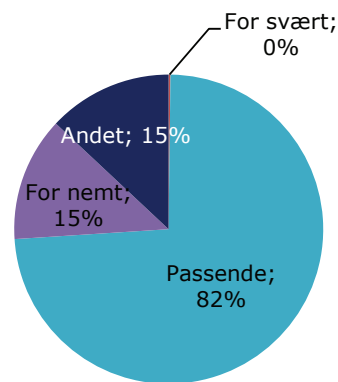

Diagram 10: Politistuderende (n= 504)

De deltagere, der svarede "Andet" til e-læringens faglige niveau, fik mulighed for at uddybe svaret. De kommentarer, der er skrevet, handler overordnet om, at materialet er let. Kun meget få deltagere valgte dog at skrive en uddybende kommentar.

Det er interessant at bemærke, at kontrolgruppen, som gennemførte spørgeskemaet før e-læringsgruppen, i højere grad vurderede materialet som passende. En forklaring til dette kan være, at kontrolgruppen i spørgeskemaet blev konfronteret med deres egen vidensniveau, og derfor blev det tydeligt for respondenterne, at e-læringsmaterialet gav dem viden, som de ikke havde tidligere.

Dette understøttes af en af deltagerens kommentarer:

"Super godt lavet med god kombi af video, læsning, quiz og fakta. Jeg besvarede selv spørgsmål FØR e-læringen, og jeg kan allerede nu se og mærke, hvor lidt jeg vidste for 1 time siden, og hvor meget mere jeg ved nu. Tak for det :-) !"

Politistuderende (Evalueringsrapport del 1, side 20)¹⁸

Materialets effekt på deltagerens viden og opfattelse af egen viden¹⁹

Som en del af evalueringen, blev deltagerne stillet en række spørgsmål om deres selvopfattede og faktiske viden om voldtægt og voldtægtsramtes reaktioner.

Evalueringens resultater indikerer, at de deltagende studerende oplever betydelige mangler i deres viden om både voldtægt i Danmark og om voldtægtsorfres mulige reaktioner. Som diagrammerne neden for viser, angav over 70% af de medicinstuderende og 48% af de politistuderende i kontrolgruppen, at de havde lidt eller meget lidt viden om voldtægtsorfres reaktioner (se diagram 11). I e-læringsgruppen var de tilsvarende tal hhv. 17% og 15% (se diagram 12). Forskellen mellem de to grupper var også stor i forhold til de studerendes vurdering af egen viden om voldtægt i Danmark (se diagram 13 og 14).

Hvor meget viden, vil du selv sige, du har om voldtægtsramtes reaktioner?

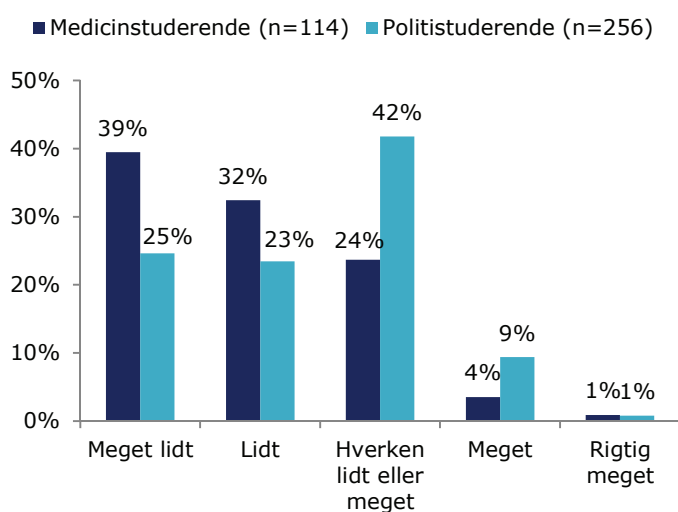

Diagram 11: Kontrolgrupper

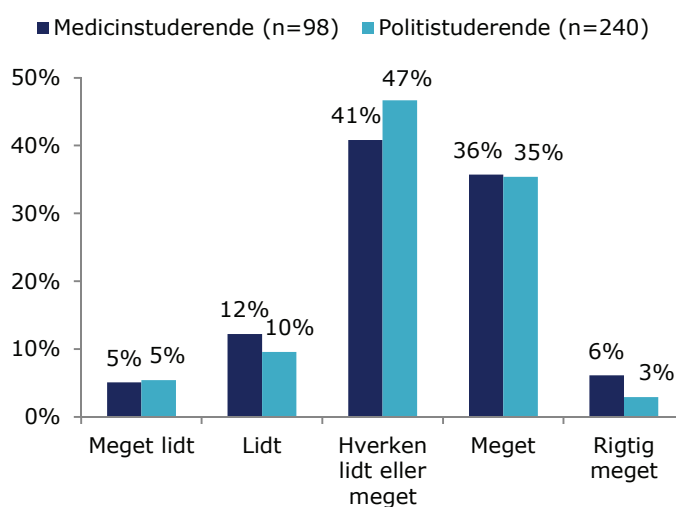

Diagram 12: E-læringsgrupper

¹⁸ Jensen og Søberg, Politiskolen, 2017.

¹⁹ Samtlige resultater i dette afsnit er hentet fra van Mastrigt, S. & Skov, M. *Evalueringsrapport: Opfattelser og effekter af Center for Voldtægtsorfres E-læringsmateriale for politistuderende (2019)* og van Mastrigt, S. & Skov, M. *Evalueringsrapport: Opfattelser og effekter af Center for Voldtægtsorfres E-læringsmateriale for medicinstuderende (2019)*

Hvor meget viden, vil du selv sige, du har om voldtægt i Danmark?

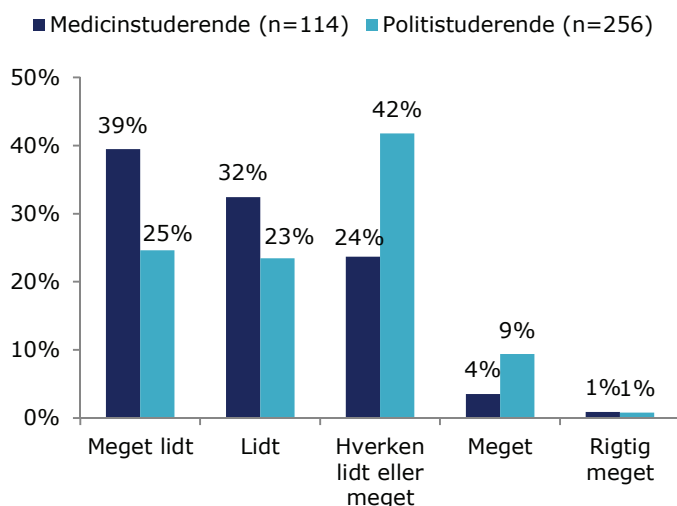

Diagram 13: Kontrolgrupper

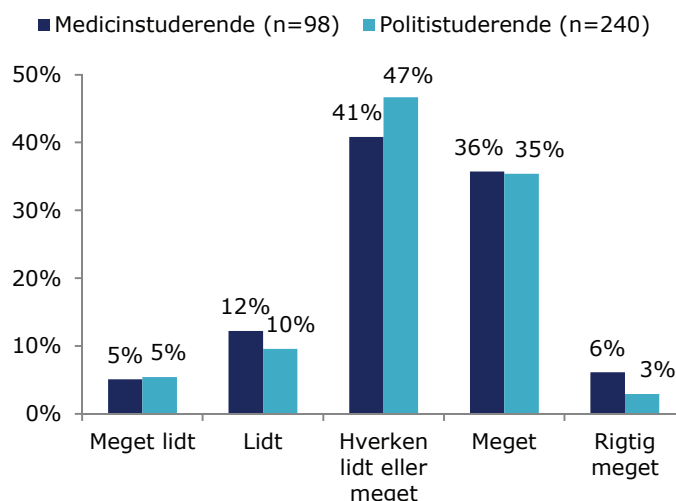

Diagram 14: E-læringsgrupper

E-læringen havde således signifikant effekt på de studerendes selvopfattede viden. Dette viser både, at en stor del af de studerende i udgangspunktet oplever en mangel i deres viden om voldtægt, og at e-læringen tilsyneladende kan bidrage til at udfylde denne mangel.

Materialet havde desuden effekt på de studerendes faktuelle viden. De faktuelle spørgsmål omhandlede prævalens af voldtægt, anmeldelser og falske anmeldelser, aldersfordeling blandt voldtægts ofre, lovgivning og relationen mellem offer og gerningsperson. Svarene på samtlige spørgsmål blev tydeligt præsenteret i e-læringen. Evalueringen viste, at e-læringen havde en positiv effekt både på at flere deltagere besvarede spørgsmålet korrekt, og på at besvarelsene var mindre spredte. Da testen blev udført umiddelbart efter e-læringen, viser evalueringen dog kun den øjeblikkelige effekt på deltagernes viden.

Effekt på vurdering af troværdighed²⁰

Nogle af de centrale pointer i e-læringsmaterialet handler om voldtægts ofres reaktioner efter et overgreb. Det bliver f.eks. beskrevet, at følelsesmæssige reaktioner såsom latter eller ligegladhed umiddelbart efter overgrebet kan forklares med udløste hormoner i hjernen. Materialet fortæller også om, hvordan ofrets hukommelse bliver påvirket af de neurobiologiske processer, der bliver igangsat ved et traume. E-læringen fremhæver altså, at manglende struktur i fortællingen eller overraskende emotionel fremtoning ikke bør fortolkes som udtryk for, at ofret er utroværdigt.

Deltagerne blev i evalueringen bedt om at vurdere videovignetter med en kvinde, der fortalte, at hun havde været udsat for overgreb. Deltagerne blev randomiseret til enten at se en video, hvor kvinden havde et neutralt udtryk, eller en, hvor hun var ked af det.

Evalueringen viser, at de studerende generelt vurderede kvinden i både den neutrale og emotionelle videovignette som overvejende troværdig. De gav således ikke udtryk for *The Emotional Victim Effect*. E-læringsmodulet havde dog en positiv indflydelse på deltagernes opfattelse af kvinden, og på hvor sikre de var på, at kvinden var blevet voldtaget. E-læringsgruppen ved både medicinstudi-

²⁰ Samtlige resultater i dette afsnit er hentet fra van Mastrigt, S. & Skov, M. *Evalueringsrapport: Opfattelser og effekter af Center for Voldtægts ofres E-læringsmateriale for politistuderende (2019)* og van Mastrigt, S. & Skov, M. *Evalueringsrapport: Opfattelser og effekter af Center for Voldtægts ofres E-læringsmateriale for medicinstuderende (2019)*

erne og politiskolen lagde signifikant mindre vægt på udsagnets sammenhæng og struktur i deres vurdering af kvindens troværdighed sammenlignet med kontrolgruppen. De havde desuden signifikant mere medfølelse med kvinden. Blandt de politistuderende var det desuden en signifikant større andel af deltagerne i e-læringsgruppen (90.8%), der troede på, at kvinden var blevet voldtaget sammenlignet med kontrolgruppen (74.7%). Blandt de medicinstuderende var der også en større andel af e-læringsgruppen (98%), der troede, at kvinden var blevet voldtaget, men også langt størstedelen af kontrolgruppen (91.4%) havde denne opfattelse.

Resultaterne i forbindelse med *The Emotional Victim Effect* vil blive uddybet i en videnskabelig artikel (van Mastrigt & Skov).

Effekt på deltageres holdninger²¹

For at undersøge, om e-læringsmaterialet havde indflydelse på de studerendes generelle holdninger om voldtægt og voldtægts ofre, indeholdt evalueringen også spørgsmål om voldtægtsmyter. Voldtægtsmyter er stereotype forestillinger om voldtægt, voldtægts ofre og gerningspersoner, som kan medvirke til, at ofret bliver set som ansvarlig for det overgreb, hun eller han er blevet udsat for. Voldtægtsmyterne handler primært om ofrets adfærd under og efter overgrebet (f.eks. forestillinger om at ofrets påklædning eller manglende modstand er skyld i overgrebet).

Den amerikanske skala *The Illinois Rape Myth Acceptance Scale*²² (RMA-skala) blev oversat til dansk og blev i evalueringen brugt til at måle de studerendes accept af voldtægtsmyter.

Den danske RMA-skala består af 14 spørgsmål delt op i 4 kategorier. De fire kategorier omhandler spørgsmål omkring 1) "Hun var selv ude om det" 2) "Han gjorde det ikke med vilje" 3) "Det var egentlig ikke voldtægt" og 4) "Hun lyver". Diagram 15 viser de studerendes accept af voldtægtsmyter på en skala fra 1 til 5, hvor lavere tal indikerer større uenighed med myterne. Tallene er vist for den samlede RMA. Som man kan se i diagrammet havde såvel politi- som medicinstuderende i forvejen lav accept af voldtægtsmyter, men e-læringen var alligevel medvirkende til at sænke accepten yderligere. Hvis man kigger på de fire kategorier, havde e-læringen størst effekt på accepten inden for kategorien "Hun lyver". De medicinstuderendes score blev sænket fra 2,28 (kontrolgruppe) til 1,65 (e-læringsgruppe), mens de politistuderendes score blev sænket fra 2,90 (kontrolgruppe) til 2,35 (e-læringsgruppe) for denne kategori.

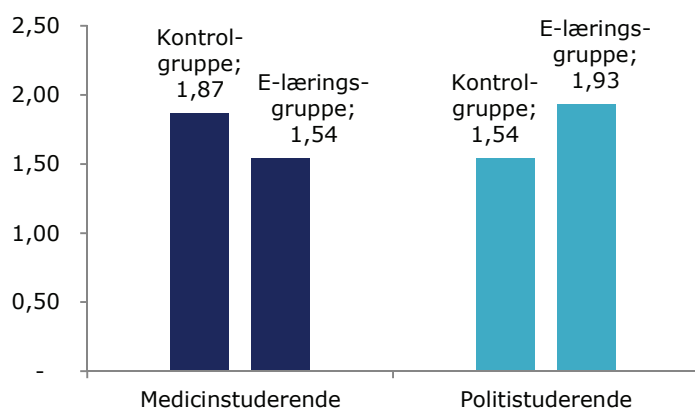

Diagram 15, RMA skala for hhv. medicin- og politistuderende

²¹ Samtlige resultater i dette afsnit er hentet fra van Mastrigt, S. & Skov, M. *Evalueringsrapport: Opfattelser og effekter af Center for Voldtægts ofres E-læringsmateriale for politistuderende (2019)* og van Mastrigt, S. & Skov, M. *Evalueringsrapport: Opfattelser og effekter af Center for Voldtægts ofres E-læringsmateriale for medicinstuderende (2019)*

²² McMahon & Farmer, 2011

Et af e-læringens hovedformål er at øge de studerendes forståelse for voldtægtsofres reaktioner efter overgrebet og deres viden om traumepåvirket hukommelse. RMA-skalaen indeholder ikke information om dette, hvorfor yderligere 6 udsagn inkluderedes²³. Disse spørgsmål besvaredes på en skala mellem 1 og 7, hvor lavere tal indikerer større uenighed.

Udsagn om hukommelse og reaktioner efter overgrebet

1. Manglende modstand under en beskrevet voldtægt, er generelt en indikation for et mindre sandfærdigt udsagn.
2. En kronologisk sammenhængende forklaring om en voldtægt er generelt en indikation for et mere sandfærdigt udsagn.
3. Udtryk for negative følelser (fx gråd) under en forklaring om voldtægt, er generelt en indikation for et mere sandfærdigt udsagn.
4. Manglende evne til at huske detaljer og centrale elementer ved overgrebet er generelt en indikation for et mindre sandfærdigt udsagn.
5. Udtryk for positive følelser (fx latter, smil) under en forklaring om voldtægt, er generelt en indikation for et mindre sandfærdigt udsagn.
6. At det følelsesmæssige udtryk er anderledes end man forventer er generelt en indikation for et mindre sandfærdigt udsagn.

De studerende var generelt uenige i de 6 udsagn om voldtægtsofres reaktioner, men det var alligevel en betydelig del af kontrolgruppen, der var enig i udsagn 2, 3 og 5. E-læringen havde en signifikant og meget stor effekt på at mindske andelen, der var enig i disse udsagn: Blandt de medicinstuderende faldt andelen, der var enig i udsagn 2,3 og 5 fra ca. 30% til 2-3%, mens andelen blandt politistuderende faldt fra ca. 25% til 5-8%.

E-læringen havde således en signifikant effekt på såvel medicinstuderendes som politistuderendes holdninger. Det bør dog igen understreges, at de studerende på begge studier generelt udviste en lav accept af de forskellige voldtægtsmyter.

Det reviderede e-læringsmateriale

Evalueringen af materialet påviste altså den ønskede effekt. Evalueringen pegede dog også på, at e-læringen kunne forbedres. Over 40% af de medicinstuderende og 15% af de politistuderende mente f.eks., at det faglige niveau var for lavt. Nogle af de studerende var også kritiske til det grafiske udtryk i e-læringens animationer, som de mente havde et barnligt udtryk. Projektgruppen vurderede, at animationernes udtryk var en af grundene til opfattelsen af det faglige niveau som for lavt.

Pga. e-læringens gode effekt ønskede projektgruppen at sprede den reviderede e-læring til en større gruppe end de to studier. Den nye målgruppe er relevante fagpersoner med mellemlang videregående uddannelse. Disse fagpersoner vil primært bruge materialet af egen interesse. Det var derfor også en prioritet at korte materialet ned til 20-25 minutter. Dette ønske diskuteredes med politiskolen og medicinstudierne, og samtlige uddannelsesinstitutioner forholdt sig positivt til et kortere materiale.

²³ Elklit, A. & Christiansen, D.M. (2010)

Det var dog vigtigt ikke at ændre for meget ved revidereingen af materialet, da det oprindelige materiale havde en påvist effekt. Det generelle budskab og læring skulle være det samme. Projektgruppen valgte at skifte animationerne ud. Samtidig fjernede man to mindre quizzer, der var placeret undervejs i materialet. Desuden fjernedes et afsnit om lovgivning og efter aftale med politiskolen fjernedes også en video med en lærer på skolen, som indgik i den første version af materialet henvendt til politiskolen.

Det reviderede materiale blev med ændringerne kortere og endnu mere fokuseret på voldtægtssofres reaktioner. Desuden gav de nye animationer materialet et mere "voksent" grafisk udtryk. Desuden øgedes indholdets faglige niveau en lille smule.

Det færdige materiale blev igen lavet i to versioner: et til politiskolen og et materiale, som primært henvender sig til fagpersoner med mellemlang videregående uddannelse, men som også kan bruges på medicinstudierne. I dette materiale tilføjede man yderligere information om de hormonbestemte processer i kroppen, traumatisk aktivitet. Dette valgte projektgruppen ikke at gøre i politimaterialet, da en stor majoritet af de politistuderende var tilfredse med e-læringens faglige niveau.

Det reviderede materiale blev sendt til politiskolen og medicinstudierne. Det blev tillige offentligt tilgængeligt på Center for Voldtægtssofres hjemmeside voldtaegt.dk. Desuden udarbejdedes en online annoncerings-kampagne henvendt til fagpersoner, der gjorde reklame for blandt andet e-læringsmaterialet (se side 44).

Temadag til fagpersoner

I samarbejde med Politiskolen og Nationalt Efterforskningscenter arrangerede Center for Voldtægtssofre i maj 2017 et dagsseminar, der havde til formål at sætte fokus på håndteringen af voldtægtssager. Samarbejdet med politiskolen og Nationalt Efterforskningscenter var særlig relevant, da der gennem længere tid havde været fokus på myndighedernes håndtering af sager vedrørende seksuelle overgreb - ikke mindst i forhold til voldtægt. Dette fokus har blandt andet resulteret i to politiske udspil, henholdsvis "Respekt for voldtægtssofre" (2016) og senest "Retfærdighed for ofre" (2017). I den forbindelse har politiets håndtering af voldtægtssager været i søgelyset. Formålet med seminaret var dels at bidrage med ny viden på området og dels at skabe rum og mulighed for at diskutere nogle af de svære problemstillinger, som er knyttet til denne sagskategori.

Seminarets hovedtaler var den amerikanske psykolog og oplægsholder Dr. Christopher Wilson, der er ekspert i, hvordan en voldtægt eller en anden traumatisk oplevelse påvirker neurobiologiske processer i ofrets hjerne. Dr. Wilson bidrog med både et oplæg og en workshop. Med udgangspunkt i den nyeste viden inden for neurobiologisk forskning forklarede han, hvordan ofrets adfærd og evne til at huske bliver påvirket af traumatisk.

Ud over den neurobiologiske viden, blev der også afholdt workshops med fokus på 1) kognitiv afhjælpning af voldtægtssofre, 2) biases i efterforskningen af sager om seksuelle overgreb samt 3) hvornår en gerningsmand bliver tiltalt og dømt for voldtægt.

Evaluering af temadagen²⁴

130 personer deltog i seminaret. Det store flertal var politifolk, men der deltog også anklagere samt fagpersoner fra andre centre for voldtægtsofre. Samtlige deltagere blev på seminariet bedt om at udfylde et spørgeskema, før de forlod seminariet. I alt besvarede 76 personer evalueringsskemaet hvilket svarer til 58%. Deltagerne er blevet bedt om at vurdere forskellige udsagn på en skala fra 1 til 5, hvor 5 er "meget enig" og 1 er "meget uenig".

Evalueringen var generelt meget positiv. Diagram 16 og 17 nedenfor viser, respondenternes vurdering af seminarets faglige niveau. Samtlige respondenter var meget enige (57%) eller enige (43%) i, at seminaret havde en høj faglig kvalitet.

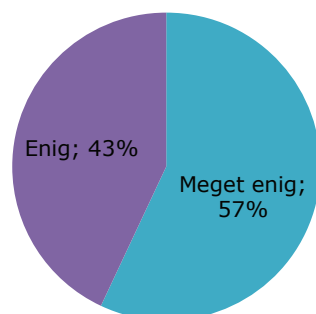

Diagram 16: Seminarets indhold havde en høj faglig kvalitet (n=76)

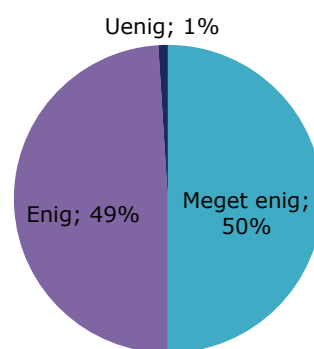

Diagram 17: Seminarets faglige indhold gav mig ny viden, der er relevant for mit daglige arbejde (n=76)

Deltagerne blev også bedt om at vurdere de 4 parallelle workshops. Evalueringerne var generelt gode, men vurderingen af den workshop, der blev holdt af Dr. Wilson, og som omhandlede, hvordan man kan bruge viden inden for neurobiologi i den praktiske håndtering af voldtægtssager, var exceptionelt god. Som diagram 18 viser, var hele 80% af respondenterne var meget enige i, at de er blevet præsenteret for en viden, som har givet dem stof til eftertanke samt redskaber, som er anvendelige i deres daglige arbejde. De resterende 20 pct. var "kun" enige i dette.

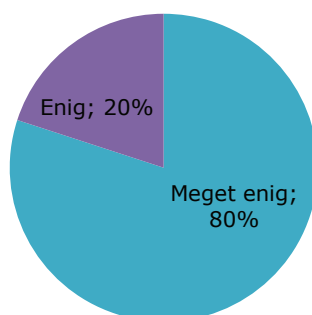

Diagram 18: Dagens workshop gav mig stof til eftertanke samt redskaber, som jeg finder anvendelige i mit daglige arbejde

Den store tilfredshed afspejler selvfølgelig, at Dr. Wilson er en kompetent oplægsholder, men fortæller også, at politiet finder neurobiologisk viden om ofre for seksuelle overgreb meget brugbar og relevant.

²⁴ Nedenstående tal er hentet fra Evaluering af Seminar: Viden om Voldtægtssagen udarbejdet af Jensen og Søberg, Politiskolen, 2017.

Skriftligt materiale til fagpersoner

Som et led i formidling til fagpersoner blev der i projektet udviklet en rådgivende folder henvendt til fagpersoner. Denne folder indeholder information om voldtægtsofres reaktioner før, under og efter overgreb, samt hvordan de som professionelle bedst mulig hjælper et offer.

Folderen blev distribueret til samtlige skoler med udskoling, efterskoler, gymnasiale uddannelser samt praktiserende læger i hele landet. Godt 4.000 breve blev sendt ud ultimo 2019. Indeholdt i disse breve var en folder til fagpersoner samt 10 små visitkort-foldere henvendt til ofrene (se side 28). Dermed fik de fagprofessionelle den viden projektet har arbejdet med samtidig med, at de fik materiale, de kan uddele til ofrene. Fagpersonerne har således materialet og dermed viden ved hånden den dag de står og skal hjælpe et offer. Dermed er håbet at mindske sekundær traumatisering og sikre at så mange ofre som muligt bliver sendt til det nærmeste center for Voldtægtsofre.

Figur 15: Folder til fagpersoner

Animationsfilm til fagpersoner

I projektet er der tillige blevet udviklet en animationsvideo særligt henvendt til fagpersoner med mellemlang videregående uddannelse. Videoen bærer titlen *Når hjernen går i forsvar - en film om voldtægtsorfres reaktioner* og er udviklet i samarbejde med animationsvideo.dk. Den har en varighed på 3 minutter. I denne video bliver den neurobiologiske viden formidlet kort og præcist, hvor den mest essentielle viden er i fokus. Samtidig er denne video et nyt medie og en anden måde at formidle viden på. Hermed er ønsket, at ramme fagpersoner på flere forskellige kanaler og medier, hvilket øger sandsynligheden for at budskabet huskes og den relevante viden bliver brugt.

Filmen bliver publiceret på Center for Voldtægtsorfres hjemmeside samt på youtube. Tillige bliver der lavet annoncering på videoen, så kendskabet til dens eksistens bliver større.

Figur 16: Animationsvideo

Annoncering

Annoncering bruges særligt imod projektperiodens slutning for at markedsføre både e-læring, animationsvideo samt skriftligt materiale til fagpersoner. Annonceringen foregår fra december 2019 til marts 2020 og strækker sig dermed udover projektperioden og lever videre i sig selv på www.voldtægt.dk/fagperoner/. Denne annoncering er målrettet fagpersoner med mellemlang videregående uddannelse for f.eks. sygeplejersker, socialrådgivere, skolelærere mv. Formålet er at sprede viden om materialets eksistens og samtidig sikre kendskab. Dermed ved fagpersonerne, hvor de skal søge efter hjælpen, når de har brug for den i mødet med et offer for voldtægt.

Annonceringen foregår på Facebook, Youtube samt Google. Indholdet består af billeder, GIF's samt videoer af forskellige længder, alt afhængigt af mediet. Her bruges billeder som blikfang og tilbudet om hjælp til samtalen med den unge, skal få fagpersoner til at klikke på annoncerne og dermed blive ledt ind på Center for Voldtægtsorfres hjemmeside, hvor alt materialet er tilgængeligt.

Annonceringen er udarbejdet i samarbejde med reklamebureauet Clienti.

Se billedeeksempler fra annonceringen på modsatte side (figur 17, 18 og 19).

figur 17 ig 18: Still billede fra annonceringen til fagpersoner

Figur 19: Leadboard fra annoncering til fagpersoner.

KAPITEL 4: KONKLUSION OG ANBEFALINGER

Konklusioner

Projekt *Overgreb sætter dybe spor* har overordnet være en stor succes. Projektperiodens små fire år har været præget af velfungerede kommunikationsaktiviteter med ønsket effekt samt gode samarbejdsrelationer. Projektgruppen har mødt stor interesse og villighed om at støtte op om projektets formål fra både samarbejdspartnere og målgrupper. Det har været tydeligt, at voldtægt er et nutidigt emne, der engagerer.

Projektperioden har også været præget af, at *Overgreb sætter dybe spor* er et omfattende projekt, som både rummer flere målgrupper og to forskellige overordnede formål. Det har krævet meget planlægning at sikre, at alle dele af projektet er blevet løst tilfredsstillende og inden for tidsrammen. Den lange projektperiode har også medført, at flere af projektaktiviteterne er blevet udviklet og ændret undervejs. Projektgruppen har gentagne gange revurderet indhold, målgruppe og form for de forskellige aktiviteter for at sikre, indsatsernes aktualitet.

De to primære formål har dog været uændret igennem hele projektperioden:

1. Sikre at ofre får den hjælp de behøver og er berettiget til
2. Mindske risikoen for sekundær traumatisering af ofrene, når de søger hjælp

Engagerede unge

I forhold til projektets første formål var den primære målgruppe piger og unge kvinder i alderen 15-25 år. Aktiviteterne henvendt til denne målgruppe har været:

- en folder om centrene for voldtægtsfres tilbud, der er blevet sendt til fagpersoner, der kan møde målgruppen i deres arbejde
- vidnesbyrd i form af voldtægtsfres egne fortællinger
- en landsdækkende kampagne henvendt til unge

Den landsdækkende kampagne har været den mest omfattende kommunikationsaktivitet til målgruppen. Kampagnen varede fra januar 2017 til september 2018. De primære kampagneaktiviteter har været på sociale medier, men der har også været annoncering outdoor.

Kampagnen har været en succes på sociale medier. Kampagnens målgruppe har været meget villig til at interagere med annoncerne, hvilket har medført en meget flot visningsrate og en meget stor mængde reaktioner. Outdoor annoncering kan ikke måles på samme måde som annoncering online, men annoncerne blev vel modtaget og medførte også pressedækning af kampagnen. Særlig taxabiler overmalet med kampagnebudskabet skabte både synlighed i gadebilledet og PR.

I nærværende projekt valgte man at evaluere kampagnen gennem en pre- og en postmåling. Pre-målingen blev gennemført før kampagnestart, og forskellen mellem denne og resultaterne i post-målingen indikerer dermed kampagnens eventuelle effekt. Det bør dog understreges, at offentlige kampagner er svære at evaluere, da de eksisterer i en kontekst, hvor målgruppen også bliver påvirket af andre faktorer.

Evalueringen viser, at godt halvdelen (56%) af kampagnens målgruppe husker at være blevet eksponeret for kampagnen. Når respondenterne blev bedt om at beskrive kampagnen, valgte en stor del af målgruppen at beskrive kampagnen med ord som "tankevækkende" (65%), "vigtig" (56%) og "skaber debat" (49%). Respondenterne blev i evalueringen også spurgt om forskellige scenarier kunne opfattes som voldtægt eller ej. Resultaterne viser, at de, der husker at have set kampagnen, har en større tilbøjelighed til at beskrive forskellige situationer som voldtægt, end de, der ikke husker at have set kampagnen. Det er dog svært at vide, om resultatet skyldes kampagnen, eller om kausaliteten er omvendt: At de, der i forvejen er engagerede i "voldtægtsspørgsmålet" og har en større viden om, hvornår noget er voldtægt, har lagt mere mærke til kampagnen.

I løbet af kampagneperioden er der sket en stigning i antallet af henvendelser til Centrene for Voldtægtsofre på landsplan. Det er dog ikke muligt at vide, om stigningen i antallet af henvendelser skyldes kampagnen, eller om der er andre grunde. Flere voldtægtsofre har dog givet udtryk for, at kampagnen er medvirkende til, at de har søgt hjælp.

Fagpersoner i fokus

Fagpersoner har også været vigtige målgrupper i projektet i forhold til projektets 2 formål: at mindske risikoen for sekundær traumatisering af ofrene, når de søger hjælp. Flere aktiviteter er gennemført med forskellige faggrupper, der i deres arbejde kan møde voldtægtsofre:

- Temadag til fagpersoner
- Skriftligt materiale
- Animationsfilm
- Undervisningsmateriale
- E-læringsmateriale

Formålet med indsatserne har til dels været at informere om centrene for voldtægtsofres tilbud, således at fagpersonerne kan henvise de ofre, de møder, til den rette hjælp ved et center.

Det primære formål har dog været at klæde fagpersonerne på til mødet med ofrene. Fagpersoner kan nemlig – uden at ville det – komme til at forværre voldtægtsofres psykiske reaktioner, hvis de møder ofret på forkerte måder. Denne sekundære traumatisering kan opstå, hvis ofret ikke får den støtte af fagpersonerne, hun eller han forventer, men i stedet bliver mødt med f.eks. mistro eller bebrejdelse.

Formidlingen til fagpersoner har været baseret på neurobiologisk forskning om, hvad der sker i hjernen og i kroppen ved en voldtægt eller et andet traume, herunder hvilke hormoner, der bliver udløst, og hvordan de påvirker den voldtægtsramtes adfærd under og efter overgrebet. Det betyder, at adfærd, der ellers kan opfattes som tegn på, at den ramte er utroværdig, bliver videnskabeligt forklaret som normale, hormonbestemte traumareaktioner. Dette er forholdsvis ny viden, som er blevet meget godt modtaget af de fagpersoner, der har været målgruppe for projektets indsatser.

Ved den temadag, som arrangeredes sammen med Politiskolen og Nationalt Efterforskningscenter, holdt den amerikanske psykolog og oplægsholder Dr. Christopher Wilson – der er ekspert på neurobiologi ved seksuelle overgreb – både en forelæsning og en workshop. Deltagernes evaluering af temadagen var meget positiv, og særlig vurderingen af den workshop, der blev holdt af Dr. Wilson, var exceptionelt god. Workshopen omhandlede hvordan man kan bruge viden inden for neurobiologi i den praktiske håndtering af voldtægtssager. Hele 80% af deltagerne var meget enige i, at de er blevet præsenteret for en viden, som har givet dem stof til eftertanke samt redskaber som er anvendelige i deres daglige arbejde, mens de resterende 20 pct. valgte svaremuligheden "enig".

I projektet produceredes også en kort animationsfilm med samme budskab. Desuden udvikledes en pjece til fagpersoner, der blev sendt ud til skoler med udskolning, efterskoler, gymnasier og læger: I alt er omkring 4.000 eksemplarer sendt ud. Pjecen indeholder viden om neurobiologi, men fokuserer også på, hvordan man møder voldtægtsofre på en god måde.

Den neurobiologiske indgangsvinkel blev også brugt, da projektgruppen udviklede et nyt undervisningsmateriale til fagpersoner. Det nye materiale blev afprøvet blandt andet i undervisning af et hold erfarne efterforskere. Da fagpersonerne var meget positive i forhold til undervisningen, valgte projektgruppen at videreudvikle materialet til et e-læringsmateriale for at øge antallet af fagpersoner, der kunne modtage undervisningen.

E-læringen blev udviklet og efterfølgende evalueret i et forskningsprojekt i samarbejde med Aarhus Universitet, Politiskolen og flere medicinstudier. Evalueringen viste, at materialet havde signifikant effekt på de politi- og medicinstuderendes viden og holdninger. Evalueringen af materialet påviste altså den ønskede effekt, og der er grund til at tro, at materialet dermed mindsker risikoen for sekundær traumatisering. Evalueringen pegede dog også på, at e-læringen kunne forbedres enkelte steder, hvorfor materialet er blevet revideret, og efterfølgende markedsført til fagpersoner som lærere, sygeplejersker og socialrådgivere. Det vil tillige blive brugt på politiskolen og også medicinstudierne har vist interesse for at blive ved med at bruge materialet.

Projektets aktiviteter lever videre

Som beskrevet ovenfor har mange af projektaktiviteterne været succesfulde. Det har derfor været vigtigt for projektgruppen at sikre, at relevante kommunikationsindsatser fortsat vil blive brugt efter projektets afslutning. Pjecen til fagpersoner og den lille folder til voldtægtsofre er i slutningen af projektperioden blevet sendt ud til relevante fagpersoner i hele landet. Her vil pjecen kunne læses og folderen blive delt ud, når der er brug for det.

De forskellige kommunikationsindsatser til fagpersoner er også blevet samlet på centrets hjemmeside, hvor animationsfilm, e-læringsmateriale og teksterne fra det skriftlige materiale er frit tilgængelige. En annoncekampagne, der løber ind i år 2020, vil sørge for, at fagpersoner bliver gjort opmærksom på den viden, der er at hente. Materialerne vil også blive brugt i Center for Voldtægtsofres generelle kommunikation, f.eks. i undervisning af sundhedsplejersker, sygeplejersker, efterforskere, bistandsadvokater og andre faggrupper.

Anbefalinger for fremtiden

Projektet har haft stor succes på flere punkter, og projektgruppen håber, at andre vil bygge videre på vores erfaringer. Vi vil derfor nævne nogle punkter, som vi mener, ville være interessant at arbejde videre med:

- Fortsat fokus på neurobiologi og trauma
I kommunikationsindsatserne til fagpersoner har den neurobiologiske indgangsvinkel haft stor succes. Materialerne har haft signifikant effekt på fagpersonernes viden og holdninger. Fagpersonerne har også selv været meget positive overfor dette fokus. Projektgruppen anbefaler derfor, at fremtidige kommunikationsindsatser om voldtægt inkluderer forklaringer af traumareaktioner med afsæt i neurobiologisk forskning.
- E-læring til efterforskere
Det e-læringsmateriale, der er udviklet i projektet, vil blive brugt på politiskolen i undervisningen af de politistuderende. Alle nye politifolk vil dermed få den viden, der bliver formid-

let i materialet. De positive tilbagemeldinger fra erfarne efterforskere, der har deltaget enten i den temadag, der blev arrangeret, eller i almindelig undervisning, giver dog grund til at tro, at også mange erfarne efterforskere ville have gavn af den viden, der bliver præsenteret i e-læringen. Da efterforskere allerede har stor viden om og erfaring med voldtægt og voldtægtsofre, kan der være brug for et nyt e-læringsmateriale særlig målrettet denne faggruppe.

- Online oplysningskampagne til unge om voldtægt.
Den landsdækkende kampagne har illustreret, at onlinekampagner om voldtægt kan ramme målgruppen, og at unge gerne engagerer sig i enmet. Målgruppen har været meget aktiv i kampagnen, og de unge har ikke været bange for at vise deres holdninger. Kampagnen har også vist, at de unge er gode til at korrigere hinanden, hvis der f.eks. bliver givet udtryk for voldtægtsmyter eller fejlagtige opfattelser af, hvad en voldtægt er. Annoncer på sociale medier kan dermed være et godt redskab i forhold til oplysning om seksuelle overgreb henvendt til unge.
- E-læring til unge
Projektet har påvist at et e-læringsmateriale om voldtægt kan have signifikant effekt på fagpersoner. Det ville være interessant, også at lave et materiale henvendt til unge om voldtægt og hvordan man som ven/veninde støtter et voldtægtsoffer.

REFERENCER

- Bramsen (2012) *Seksuel Vold blandt unge. En systematisk tilgang til primær forebyggelse: Faglig statusrapport omkring primær forebyggelse af seksuel vold blandt danske unge i alderen 12-24 år*. Det Kriminalpræventive Råd.
- Bruun C., & Nielsen F., "Taxa-bannere vigtig del af ny kampagne rettet mod voldtægts ofre", DR Østjylland. <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/oestjylland/taxa-bannere-vigtig-del-af-ny-kampagne-rettet-mod-voldtægts-ofre>
- Campbell, R (2005). "What really happened? A validation study of rape survivors' Help-seeking Experience With the Legal and Medical System". *Violence and Victims*, 20 (1), 55-68
- Campbell, R.; Dworkin, E. & Cabral, G. (2009). "An Ecological Model of the Impact of Sexual Assault on Women's Mental Health". *Trauma Violence, & Abuse*, 10 (3); 225-246
- Campbell, R., Forelæsning ved National Institut of Justice, USA: <http://nij.gov/multimedia/presenter/presenter-campbell/pages/welcome.aspx>. Valentine et al., 2016, præsenteret ved konferencen International Conference on Sexual Assault, Domestic Violence, and Engaging Men & Boys, Washington 22.-24. marts 2016.)
- Deen, L, Johansen, K. B. H., Møller, S. P. & Laursen, B.: *Vold og seksuelle krænkelse*, SDU, 2018.
- Elklit, A. & Christiansen, D.M. (2010). "ASD and PTSD in Rape Victims" i: *Journal of Interpersonal Violence*, Vol. 25 (8), 2010, s. 1470-1488
- Jensen & Søberg (2017): *Evaluering af Seminar: Viden om Voldtægtssagen*. Politiskolen, Rigspolitiet.
- Epinion for DKR: *Kriminalitetsforebyggelse og kampagner: En litteraturgennemgang af kampagneteorier, -metoder og -strategier* (2015)
- Foa & Rothbaum (1998) *Treating the trauma of rape: Cognitive-behavioral therapy for PTSD*. New York: Guilford Press
- Foa, E.B. & Riggs, D.S. (1994) "Posttraumatic stress disorder and rape". I: Pynoos, R.S. (Ed.) *Posttraumatic stress disorder: A clinical review* (s. 133-158). Lutherville. Sidran
- Hallmann (1997): *Tilbydes voldtægts ofre i Danmark en psykologisk hensigtsmæssig behandling?* Psykologisk Skriftserie, Aarhus Universitet, vol. 22 (1)
- Helweg-Larsen, Schütt, & Larsen, (2009) *Unge Trivsel år 2008: En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb og vold i barndom og tidlig ungdom*. København : Statens Institut for Folkesundhed, SDU
- Madsen K.S., Laursen B., Sidenius K., Balvig F. & Martinussen M.E., *Voldtægt der anmeldes Del V: Kvinder der anmeldte voldtægt eller forsøg på voldtægt*. DKR 2009
- Van Mastrigt, S. & Skov, M. *Evalueringssrapport: Opfattelser og effekter af Center for Voldtægts ofres E-læringsmateriale for politistuderende* (2019)
- van Mastrigt, S. & Skov, M. *Evalueringssrapport: Opfattelser og effekter af Center for Voldtægts ofres E-læringsmateriale for medicinstuderende* (2019)
- McMahon & Farmer (2011) An Updated Measure for Assessing Subtle Rape Myths. I: *Social Work Research*, Vol. 35 (2), Juni 2011, s 71-81,
- Pedersen, Balvig og Kyvsgaard (2014). *Offerundersøgelserne 2005-2013 med særligt afsnit om køn og vold*. DKR, KU og Justitsministeriet.
- Rothbaum, B. O., Foa, E. B., Riggs, D. S., Murdock, T., & Walsh, W. (1992). "A prospective examination of post-traumatic stress disorder in rape victims" i *Journal of Traumatic Stress*, 5, 455-475.
- Schütt, Frederiksen, & Helweg-Larsen (2008) *Unge og kærestevold i Danmark: En landsdækkende undersøgelse af omfang, karakter og følger af vold blandt 16-24-årige med fokus på vold i kæresteforhold*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet & Minister for Ligestilling
- Årsrapport 2016*, Center for Voldtægts ofre, Aarhus Universitetshospital.
- Årsrapport 2017*, Center for Voldtægts ofre, Aarhus Universitetshospital.
- Årsrapport 2018*, Center for Voldtægts ofre, Aarhus Universitetshospital.

ISBN (papier): 978-87-92592-54-5
ISBN (pdf): 978-87-92592-55-2

Center for Voldtægtsofre, Akutafdelingen
Palle Juul-Jensens Boulevard 161, Indgang J3
8200 Aarhus N
www.voldtaegt.dk